

RÓZSAHEGYI KÖNYVTÁR
F3704/11
Gyomaendrőd, Blaha u. 2.

VÁROSUNK

GYOMAENDRŐD

A keresztény nemzeti gondolat hírnöke

Ára: 100 Ft

XI. évfolyam 11. szám

* Társadalmi, kulturális, hagyományőrző folyóirat *

2004. november

Az élet megy tovább...

November 1-jén és másodikán, de már az előtte lévő napokban is járjuk a temetőket, felkeressük meghalt szeretteink földi emlékhelyeit. Természetesen nemcsak

ilyenkor emlékezünk, de ezekben a napokban biztos, hogy mindenki mond egy főhászt, imádkozik a túlvilágra elment családtagjai, barátai, szomszédai

lelküdvéért. Virágot viszünk a sírokra, gyertyát gyújtunk (sokan még otthon is), és a gyertya fényénél elmerengünk a közös emlékeken. Annak ellenére, hogy mindnyájan tudjuk, hogy az élet velejárója az elmúlás, mégis fáj ezt elfogadni, és ez az a fájdalom, amely mindenki szívében ott él, és nem halványul el sohasem, annak ellenére, hogy az élet megy tovább.

Máczy István: Temetés

Búcsúzol valakitől. Halott. A tisztelet hozott a sírja mellé, a szeretet? Talán mindkettő. Halott. Tudod. Am érzed: előbb, mint amikor élt. Benned. Míg élt, közel volt és távol. Most már szüntelen veled. Érzed a temetésen, kilépett ő térből, időből. Ezentúl egyszerűen van. Nem változik. Magadban hordod halottad.

Síratod? Őt? Magad? Végső soron te maradtál szegényebb. Ő hiányzik? Vagy csupán az, amit jelentett? Mit érzel? Túl kell élned minden halált. A magadét is túlled.

Te még élsz.

A temetés nem mindennapi esemény. Halottaink azonban az élőknel elevebbek bennünk. Egy mozdulat, egy hangsúly, egy kötődés valamely helyhez. Érzed, tovább él. Aztán elfog a kétség.

Csak benned?

Temetés. Koszorúk. Virágok. Megszakadt kapcsolat. Am te élsz. A megszakadt kapcsolat száz új után kiált. Ne tagadd. Az élet a gyászban is több, mint a halál. Halál. Élet. Megmondta már valaki, mi a kettő? És ha egy csupán?

Hogy ő lenne a koporsóban, akit szeretted? Legkevésbé hiszed. A teste. Nem ő maga.

A sír nem börtön. Emlékhely csupán. Őrzőhelye a csontoknak. A pornak. De a csont, a hamu, a por nem ő, mert ő valaki volt. Itt csak a valami maradt meg belőle.

Állsz. Nézed a sírgödört. Repedés a mindenségben. Nem zárt gödör, hanem inkább hasadék, melyen át a halálon túlra látok. Nekem kétségek közötti remény. A remény pedig az öröm hajnala. Itt hasad rám a temetésen.

Sírsz? Letörli arcodról a könnyeket a kétségek közötti remény s benne, mint a hajnalban kelő Nap, az öröm.

Önnnek joga van tudni...

**hogy miről döntött
Önkormányzat Város
Képviselő-testülete 2004.
október 28-i ülésén**

A polgármester beszámolt az elmúlt időszak fontosabb törvényeiről, amelyből feltétlen el kell mondani, hogy a Vízmű Vállalat Gyomaendrődi Kirendeltségének átszervezésével kapcsolat testületi aggodalmak irásban is megfogalmazásra kerültek, és az illetékesek felé továbbításra. Arról van ugyanis szó, hogy a helyi kirendeltséget átszervezés címén más településre kerül, amely nem kis gondot okozna lakosaiknak.

November 17-ére tervezzük a lakossági közmeghallgatást, amelyet a két település között, a régi Ipari Szakközépiskolában tartunk. A lakosságot a hulladékgyűjtő szigetekkel kapcsolatos tudnivalókról, a következő évi költségvetésről, és az utak építési, javítási helyzetéről fogjuk tájékoztatni. Jó lenne, ha minél több polgár megtisztelné jelenlétével és véleményével a testületet.

Helyi adók tételeinek emelése: az emelés filozófiája az volt, hogy az elmúlt 4 év távlatában 2001. január 1. és 2003. január 1. napjával volt általános adótétel emelés. 2001-ben mintegy 15%-os, 2003-ban pedig 10%-os, 2005. január 1.-től pedig az alábbiak szerint:

Építményadó: emelés 6%.
Telekadó: emelés 6%. Magán-személyek kommunális adója: emelés 15%. Idegenforgalmi adó: emelés mértéke 25%. Állandó tevékenység után járó iparüzési adó: Az EU jogharmonizáció keretén belül meg kellett szüntetni a tevékenység szerinti megkülönböztetést, és adókulcsot egységesíteni kellett, ami az adóalap 1,5%-a. Ez a változás a termelő típusú vállalkozásokat érintette kedvezőtlenül, kedvező a szerencsejátékokkal foglalkozóknak, változatlan a kereskedő, szolgáltatóknak. Az ideiglenes tevékenység utáni iparüzési adó (piaci, vásáros, építőipari, nyomvonalas vidéki vállalkozók), a tervezett adó-emelés 33, illetve 50%. Az adó-emelés költségvetési hatása 21-22 millió forint bevétel többlet.

Tourinform Iroda tartós üzemeltetésének pályázati úton történő meghirdetése:

A pályázati kiírás részletes feltételeit ingyenesen lehet át-

venni a Polgármesteri Hivatal Pénzügyi és Vagyongazdálkodási Osztályán (Szabadság tér 1. sz.) a pályázat leadásának határideje: **2004. november 30. déli 12 óra, vagy postai úton előző napig.**

Városi Sportszarnok és az Ifjúsági Tábor működtetésére pályázati úton lehet jelentkezni. A pályázat elkészítésére vonatkozó részletes előírások átvehetőek a Polgármesteri Hivatal titkárságán (Szabadság tér 1). **Pályázat leadásának határideje: 2005. január 31, 12 óra, vagy előző napi postai feladás.**

A megépítésre kerülő 20 újVÚT közbeszerzési pályázatának győztese: STRABAG RT: mint már leirtuk, az utak építését legalább úgy szeretnénk még az idén elkezdni, hogy minden út járható legyen, és a teljes befejezésére jövőre kerülne sor. Most már csak az időjárás lehet az akadály!

Nem engedélyezte a testület a szippantott folyékony hulladék szállítását a HANYECZ ÉS TÁRSA KFT (Gyomaendrőd, Álmosdomb utca 4.) részére. A továbbiakban a Gyomaszolg KFT végzi ezt a tevékenységet.

Az önhibáján kívül kimaradt belterületi szennyvízcsatorna kiépítésére az előkészítő tervezési munkálatok és pályázatok készülhetnek a testület döntése alapján (az érintettek: Bánomkerti terület, Fő út 210-222, Fő út 165/1, Fő út 65, Baross u 2, Rév u 923/1, Rév u 923/2, Rév u 923/3 Fő út 52, Hantostkerti út 2, Kossuth u. 29, Fő út 188).

Táncsics 42 és Mikes Kelemen u 35. ingatlanhátrára előtt 1 db közvilágítási lámpatest kerül felszerelésre.

Támogatja az önkormányzat Dr. Ágoston Sándor könyvkiadását, 300 ezer forint erejéig. A könyv címe: „A hazaért és a szabadságért előre! Gyomaiak és endrődiek a dicsőséges 1848-49-es szabadságharcban”.

Sallai Albert rendőr saját kérésére az Álmos u 11. sz. alatti szolgálati lakásba költözik a testület döntése értelmében.

*Császárné Gyuricza Éva
Képviselő*

Krakkói zarándoklat

2004. október 9-én több mint 5 ezer magyar zarándok vállalta a zarándoklat áldozatait, hogy részt vehessen a Magyar Katolikus Egyház fogadalmi ajándékának, A Szentek Közössége Kápolna szentelésén Krakkóban. Hunyai és endrődi híveit, valamint más vidékről jött zarándokokat Iványi László atya mint lelki vezető kísérte a zarándoklat során.

Az Isteni Irgalmasság Bazilikát 2002. augusztusában II. János Pál pápa szentelte fel, az emberiséget és az egész világot Isten végtelen irgalmába ajánlva. A bazilika altemplomában több nemzeti kápolna készül. Most készült el a Szentek Közössége Kápolna, amelynek munkálatait Katona István egri segédpüspök koordinálta. A teológiai-művészeti koncepciót Puskás László munkácsi görög katolikus papfestőművész alkotta, és a mozaikmunkákat feleségével együtt kivitelezte. A kápolna márvány ol-tára elé került Szent István királyunk karereklyéje, amelyet még Nagy Lajos közös királyunk ajándékozott.

A kápolna két oldalfalán Szűz Mária képe mellett a magyar, lengyel és más európai szentek, boldogok Isten Szolgái lettek ábrázolva időrendi sorrendben (Szent Istvánnal és boldog Gizellával kezdődik az ábrázolás. A nyolc evangéliumi boldogság latin felirata kíséri az ábrázoltakat, akiknek nevei és tituljai is fel vannak írva. Mindszenty és Batthyány boldogok is már ott vannak az Árpád-házi és más európai szentek közösségében.

Hírek innen-onnan és házunk tájáról

Október 23-án a forradalomra való méltó emlékezés ünnepi beszédét a település mindkét részén Dr. Latorcai János országgyűlési képviselő, Gyomaendrőd díszpolgára tartotta meg. Az ünneplők megkoszorúzták a hősök emlékművét. A műsort Endrődön a Rózsashegyi Kálmán Általános Iskola diákjai, Gyomán a Kis Bálint Általános Iskola diákjai szolgáltatták, igen magas színvonalon.

Hatvanéves a KDNP

1944. október 13-án alakult meg a Keresztény Demokrata Néppárt. Megalkotta átfogó nemzetpolitikai programját, amelynek eredményeként sikeresen szerepelt az 1947-es országgyűlési választásokon. A vidéki lakosság személyiségformáló átfogó nemzetpolitikai programjának négyes kritériuma volt: A „krisztusibb” embert, műveltebb falut, önérzetes magyart, és életerős népet. Ezzel párhuzamos konkrét szociálpolitikai követelések közé tartozott a minimális munkabér, a családi bér, a munkaidő törvényes rendezése, a földreform végrehajtása. A reformmozgalomnak célja volt az önálló gazdasági háttérrel rendelkező vidéki társadalom erkölcsi, kulturális felemelése, öntudatos, polgári közéleti cselekvés megerősítése. A kommunista diktatúra teljesen tönkretette a keresztény szociális reformmozgalmak látványos sikereit, így a népfőiskolákat, munkásakadémiákat, az önkéntes szövetkezeti hálózatot.

A rendszerváltást követő kormányok közül egyedül az Orbán-kormány hozott létre önálló szociális és családügyi minisztériumot, amely arra kapott megbízást, hogy a nehéz helyzetbe került társadalmi csoportok elsősorban a családok gondjainak enyhítésére dolgozzon ki átfogó programot. Sajnos a 4 esztendő kevés volt ahhoz, hogy elért eredményei kibontakozzanak a történelmi méretű lemaradás felszámolásához. A feladat megmaradt, és nyilvánvaló, hogy a szocialista-liberális kormány a megrokkant költségvetési korlátok között nem tud ezen változtatni. Hangsúlyozta emlékező beszédében Kovács K. Zoltán.

Császárné Gyuricza Éva

SZABÓ LAJOS és FELESÉGE

Gyomaendrőd lakosok, idén ünneplik házasságkötésük 48-ik évfordulóját. Ünnepe ez gyermekiek, unokáik valamint azok hozzátartozóinak. Szeretettel küldik ezúton is köszöntésüket és köszönetüket, jó egészséget kívánnak gyermekeik; Muci, Irén, Lajos, az unokák, Andi Anikó Tündi, Marika Lala, valamint Adám és a fiúk.

Már az elmúlt számunkban szeretettel gratuláltunk azoknak a pedagógusoknak, akik Szarvason, a tanévkezdés napján megkapták arany vagy gyémánt diplomájukat. Sajnálatos módon, csak később jutott tudomásunkra, hogy nemcsak óvónők, hanem tanítónők is elérték az aranydiplomás kort. Utólag de ugyanolyan tisztelettel és szeretettel gratulálunk, és kívánunk további jó egészséget és boldogságot arany diplomás tanítónőinknek, akik a Rózsashegyi Kálmán Általános Iskolában tanítottak és neveltek. Alt Jánosné, Bacsa Boldizsárné és Gircz Vendelné - fogadják őszinte megbecsülésünket.

Békés Megye Képviselő-testülete október 22-én tartotta Ünnepi Közgyűlését a Jókai Színházban. A szónok: Földes György a Politikatörténeti Intézet főigazgatója volt.

A megemlékező műsor előtt átadásra került „Békés Megyéért Kitüntető díj”, amelyet évente 4-en kaphatnak meg. Idén városunk híressége a Gyomai Kner Nyomda is a kitüntetettek között volt. A díjat Papp Lajos vezérigazgató vette át.

Gratulálunk!

Október 23-án a város képviselő-testülete nevében díszüléssel adta át a polgármester a kitüntetéseket. Mint ismeretes, sajnos díszpolgárt nem választott a testület, de kiosztottak négy emléklapet. A kitüntetettek: Iványi László plébános, Fülöp Imréné nyugdíjas óvónő, Csala László nyugdíjas testnevelő, és a 10 éves Mazsorett csoport.

Gratulálunk mindnyájuknak!

Meghívó - Balogh Tamás gyomaendrődi író kötetbemutatója 2004. november 19-én, 17 órától lesz az OMart könyvesboltban Gyomaendrőd, Fő út 216. sz. alatt.

Elkészült! „**A hazáért és a szabadságért – előre! Gyomaiak és endrődiek a dicsőséges 1848-49-es szabadságharcban**” című könyv, Dr. Ágoston Sándor írásaként. A könyv 800 példányban 2005. márciusában jelenik meg, 1500 forintos áron. Előrendelést lehet leadni idén november 30-ig, a melléklet lapra, vagy telefonon. Az előzetes megrendelés leadható:

Könyvesbolt Gyomaendrőd Szabadság tér 5. T.: 06-20/325-4251; Városi Könyvtárban Kossuth u 50. T.: 66/282-598, Blaha út 21, tel.: 66/386-157, és Dr. Ágoston Sándor címén 5510 Dévaványa Széchenyi ú. 5. T.: 66/483-085. A könyv átvétele: személyesen, postán utánvétellel, vagy a könyvesboltban és könyvtárakban dedikálás után.

ELŐZETES MEGRENDELÉS

Előzetesen megrendelem Dr. Ágoston Sándor: A hazáért és a szabadságért – előre! Gyomaiak és endrődiek a dicsőséges 1848-49-es szabadságharcban c. könyvét.

A megrendelő adatai:

Név: .....

Lakcím: .....

Telefon: .....

Megrendelpéldányszám: .....

A könyvet ..... szeretném átvenni.

Aláírás: .....

In memoriam

Szülőföld: Bölcső, majd koporsó!
Sarkcsillag a négy égtáj felől!
Anyanyelvéd billyogként jelöl!
Te vagy a léli hó s a tavaszi zöld,

új kenyér ize, lepergő könny sója,
öröm-kacagás, lelki Kába-kő...
Isten áldjon! Te légy végső álmunk,
s ivadékainkba szebb jövő!

Timár Máté

Rácz Lajos (1900-1983)

Édesapja Rácz Mátyás, édesanyja: Kurilla Borbála, uradalmi cselédek, akik kivándoroltak Amerikába, majd hazatérve vásároltak Udvarnokon 7 kat. hold szikes földet, a rajta lévő tanyával, és azon gazdálkodtak.

Rácz Lajosra leghitelesebben saját írásából vett idézetekkel emlékezhetünk

Részletek a Parasztsors a XX. században című írásából: ... „Kezdem a gyermekéveimmel, amikor még az életre való felkészítést nyolcvan-száz gyermek között végezte el a tanító négy osztályban. Az iskolában a tanítás a hó leesésével indult meg, és a tavasz első napsugarával

ért véget. ...Így rövidült le az iskolai év gyakorlatilag három hónapra, a százas létszám ellenére. A virradatra induló gyermek meg sem reggelizhetett rendszeren, a bakóban pedig csak kukoricamálé vagy görhepogácsa jutott. Nagyritkán egy kis tepertő vagy pirított kenyér. ... Az iskoláztatás még így is nagy áldozat volt a szülőktől, hiszen kellett otthon a munkáskéz. ...Ezek közül a tanyasi gyerekek közül jöttem én is.

...Tizenöt éves koromban avatott emberré apám a békéscsabai állomáson, 1915. március 30-án, egy atyai csók és néhány jótanácsot adó szó mellett. Édesanyjamat rám testálta kicsi földünk és néhány állatunk gondjával együtt a frontra induló vagon ajtajából. Aztán az orosz front borzalmas harcaiba vitték 36 éves koromban, hogy az ismeretlenül elesett katonák egyikéként temessék el Galíciában. Így szakadt rám a paraszti sors minden nehéz gondja, azok ismerete nélkül... Embertelenül nehéz volt... Megtanultam – erőlködve –...

1917-ben, amikor az előttünk lévő korosztály már hadba vonult, mi lettünk az első legények, és nemcsak érzelmileg, hanem a lányok szemében is... Talán szerencse volt az akkori magas fokú erkölcsi tartás, ... a mi pásztoróráink csak sejtelmes mosolyokban, meleg sóhajokban, ritkán egy ölelésben, vagy még ritkábban egy leheletszerű csókban merültek ki a búcsúzás pillanatában. Többet adni egymásnak csak esküvő után lehetett. ...1918. február 1-jén vonultam be édesapám ezredéhez Békéscsabára. Most már édesanyám egyedül maradt, betegséggel terhelten. A vonat nótaszóval haladt ki velünk a gyomai állomásra – a gáyszruhás édesanyák jajongása mellett...Leszerelésem még nagyobb élmény lett számomra, mint a bevonulás. Egy pelyhes állú gyerek indult el az élet útjára, bátortalan léptekkel, vissza pedig egy serkenő bajuszú fiatalember érkezett, tele akarással, és új gondokkal, amelyet a világháborús akasztott a vállára 9 hónap alatt. ...Ettől kezdve midig minden újságot elolvastam, amihez hozzáfértem. ...Megismerem azt is, hogyan lehet saját képviselőinket beválasztani érdeke-

ink védelmére...Édesanyám sugalmazására, no meg az emberrel válás ösztönei folytán 1919. év végén megnősültem, nem volt érdeklődés, mert egy félárva munkáslányt vettem feleségül, Giricz Rozáliát...A fészekrakás nagyon szegényesen indult... „Feleségem fiúgyermekkel ajándékozott meg, Mátyással”. Még két leány gyermeke született, Mária, és Irén. „...a feleségemre jutott a nagyobb teher a gyermekek nevelése miatt. Még a piacra is ő járt, hetenként egyszer, a magunktól elvont tejjel és néhány baromfival...Bizony mi csak árpás kenyeret ettünk, ...szegény állatainknak sem jutott több, egész éven át a búzatöréknél. Ezt az erőfeszítést akkor úgy hívták, hogy „koplalás”. ... A feleségem esténként foltozta és hozta rendbe ruháinkat, nekem sokszor szemrehányást tett, hogy az egyre szaporodó közügyek helyett esténként én is seprőt vagy kosarat kötök...Én akkor már felismertem, hogy egyedül munkával nem lehet tartósan megjavítani sorsunkat, ezért estéimet állandó olvasással töltöttem és hetenként háromszor az olvasókörbe jártam. ... Az olvasókörbe sok, haladó szellemű könyveket szereztünk be, de a mezőgazdasági könyveink is felszaporodtak.” (Ő volt az olvasókör jegyzője és felolvasója). Március 15-ét nyilvános ünnepi műsorról ünnepelték. Felesége 1931 nyarán meghalt, 16 éven át özvegyen nevelte gyermekeit, édesanyja segítségével.

„1935-ben már a tavasz folyamán híre járt, hogy a gyomai hártában lévő báró Huszár László féle 1200 holdas birtok bérbéradó... A hírt Vaszkó Pál jobb módú és igen törekvő földműves társunk hozta az olvasókörbe. Feltette a kérdést a kör tagjainak, nem lenne-e jó megkísérlni a bérletre való jelentkezést.” Sok huza-vona kezdődött, mert „közös lónak mindig feltörik a háta,” de a sok hitetlenség ellenére Rácz Lajos meggyőzött 15 embert a bérlet megszerzésére. Az egyetemleges felelősség vállalását is megismerték, megbízták maguk közül 3 embert: Vaszkó Pált, Hunya Eleket és Uhrin Pétert, hogy lépjenek érintkezésbe az Endródi Takarékpénztárral, garanciavállalás ügyében.” A bank vállalási nyilatkozata hamarosan elkészült. Így bérelhette ki 15 kis ember, 96 családtaggal, 162 hold saját földdel az 1200 holdas uradalmi birtokot, azaz 800 hold szántót és 400 hold legelőt. Elkezdődött a gazdálkodás. Ebben az időben kezdődött el a Bánkúti 1201-es nemesített búza termesztése. A 15 bérlő hiába kérte, elutasították igényüket azzal, hogy nem látják biztosítottnak a vetőmag visszafizetését. A földművelésügyi miniszter éppen a megyeszékhelyre érkezett a főispán beiktatására. Kérvényüket így személyesen vittek el Békéscsabára, az ünnepségre. De nem volt meghívójuk, ezért az ünnepségre sem akarták őket beengedni. Vaszkó Mihály vezette a 3 fős küldöttség átlépte a kordont, és megszólították egyenesen a minisztert: „Tudjuk ünnepontásnak tűnik, hogy kérelmünket itt bátorkodunk személye elé terjeszteni, azonban ezerholdas birtokot bérlő 100 tagú közösség kérelmét hoztuk, hogy utaltasson ki számunkra 500 mázsa nemesített búzavetőmagot, hogy ezáltal több kenyeret termelhessünk a magyar nép számára.” A miniszter azonnal intézkedett, így megvolt a vetőmag, és a kölcsön. Az erre szánt pénzből állatokat, bárányokat, rúgott borjakat vásároltak, ez lett az állatállományuk alapja.” 1938-ban hatvanhárom állami kölcsönrel megvették és felparcellázták a bérleményt.

1934-ben lépett be a Bajcsy Zsilinszky E. Nemzeti Radikális Pártjába, 1936-ban vele együtt csatlakozott a Kisgazdapárthoz, amelynek később országos vezetőségi tagja is lett. A Magyar Parasztszövetségnek is tagja volt. 1944. márc. 20-án letartóztatták, és augusztus végéig internálták. 1944. december 21-től az Ideiglenes Nemzetgyűlés tagja volt. 1945. augusztus 20-tól a Független Kisgazdapárt OIB-ában foglalt helyet, 1945-46-ban a gyomai pártszervezet elnöke volt, meghívására látogatott Gyomára Tildy Zoltán pártelnök. 1945. november 4-től nemzetgyűlési képviselő, 1947-ben a párt főtitkárát- Kovács Bélát- helyettesítő négy politikus egyike volt. 1947. június 6-tól június 15-ig főtitkárhelyettes, majd június 18-20. között az országos területi osztály vezetője volt. 1948. április 17.-től a párt alelnöke, a P.B. tagja. 1948. szeptember 24-én lemondott P.B.-tagságáról. 1949. február 1-jén visszaadta mandátumát, felmondta megmaradt egyéb pártfunkcióit is és hazajött gazdálkodni. 1951-ben felajánlotta a földjét az államnak, 1953-tól a Talajjavító Vállalatnál dolgozott egészen 1968-bani nyugdíjazásáig. 1968-72 között a HNF OT tagja volt. Több kitüntetés tulajdonosa volt: M.Szab. Érdemrend ezüst 1947; Kossuth érdemrend 1948; Magyar Köztársaság Érdemrend Középkérszi 1948; Munka Érdemrend ezüst fokozata 1970; Felszabadulási Jubileumi emlékérem 1970. Szülővárosa utcát nevezett el róla.

Császárné Gyuricza Éva

Felhasznált forrás: Gyomaendrődi ki kicsoda?

Historia Domus

AZ ENDRŐDI RÓMAI KATOLIKUS EGYHÁZ TÖRTÉNETE (részletek)

1896.

Január – A kocsorhegyiek szorgalmazására e hó végén Orosz János, nyugdíjas tanító, ideiglenesen ott megkezdte a tanítást.

Vidovics Antal tanító nyugdíja 1896. január 1-től tétetett folyóvá és pedig 30 évi megszakítatlan szolgálat után az 1891. év 43. tc. 14 §-a értelmében 330,24 forint, tisztán tanítói jövedelmét (ennyi volt a hiv. fölvétel szerint, mert tényleg az 500-at meghaladta) teljesen megkapta a következő arányban: az országos tanítói nyugdíjalapból 240 forint, az endrődi hitközség pénztárából 90, 24 forint felfolyamodása következtében azonban a nyugdíjösszeg 570 forintra s ehhez képest a hitközségi járulék 160 forintra emelkedett.

Február – Két kelyhet, 1 ezüstöt, 1 bronzot, aranyozott Kolozsvári Nagyváradon 18-18 forintért.

Május 10. vasárnap – **Ezredévi Tedeum.** Előjáróság, olvasóköri, legények, leányok zászlóval jelentek meg a templomban. Alkalmi beszédet a plébános tartott. Szentmise után a templomtérén a Himnusz és Szózat közös éneklése. A község a szegényeknek 200 forintot osztott ki.

Május 18. hétfő – az iskolások ezredévi ünneplése. 7-kor Tedeum, melyen minden osztály zászlóval jelent meg. Utána a templomtérén iskolai ünnepély, hazafiás szavalatokkal és dalokkal. Délután 1-kor az itt egybegyűlt iskolások zeneszó mellett a szarvasvégi szénáskertbe vonultak mulatságra. Csatlakoztak az ipariskola és 2 óvoda is. Számuk meghaladta az 1.200-at. Kinn gyermekmulatság, különféle versenyek és játékok. Kenyér, pecsenye, kalács, süteményből álló uzsonna, melyet a szülők és gyermekbarátok aláírás útján adakoztak össze. Éléskamra Katona József községgazda házában volt. Az óriási néptömeg kiözönlése ezt az alkalmat valódi népünneppé tette.

Június – a paplak fedelének újítása. A fedélszék korhadt anyaga újjal váltottott fel és a zsindeletetől alul deszkázatos cserép váltotta fel. Került 2.156,22 forintba. Vállalkozó volt Vágner Márton gyomai építész, ács pedig Izsó Gyomáról. E célra a Plébánia-alap pénztára a Kálvária-pénztárból 5 % mellett főpásztori engedéllyel 1.173 forintot vett kölcsön. Ugyanezen alkalommal, részben a felhasználható, ócska anyagokból megújított és cserépre vettetett a faszín teteje 76,39 forintért, a tanyai istálló dűledező fedelének fala újra rakott és náddal újra fedett, belső része pedig úgy osztódott belakásra és istállóra, hogy egy felesnek bérese és jóságja itt telelhessen (146 forint). Az alsó (tanyai) épület a lekerülő zsindeletről új fedelet nyert (20), vasárúrnak fizetve 46,76 forint, 61 kéve nádért pedig 7,20 forint.

A plébániai istálló és kerítés szintén takarított.

Július – Árvai Imre kőműves, a szentély talaját színes cementlapokkal kirakta, az innen föl-szedett márvány – s az 1511-ből felmaradó cementlapokkal a hajó burkolatát kifoltozta. Került: a cementlapok szállítással 170,94, a mész, téglá, homok, cement 48,84, a munka 50, összesen: 261,78 forintba, Katona p. Pál ajándékából.

A templomhajója 4 új pad készült 60 forintért, mert a régiék összességű húzattak.

Az irgalmasnének készítettek 1 díszes fehér és 1 fekete miseruhát 73 forint költséggel. A padok és ezek Katona p. Pál ajánlatából kerültek ki.

Augusztus – A Szarvasvégi Temető köre-sztje javítva és díszítve 38 forint költséggel,

mely saját alapjának jövedelméből utalványozta-tott.

Szeptember – 21. Hamernyk Sándor káplán Debrecenbe, Besser Hugó Súlyomköre diszpónáltak, helyükbe pedig ide: Széles Elek Gyuláról, Gáspár István Zilahról.

Október – A szőlőskerti iskolából Leviczky Miklós tanító máshová távozván, a két iskola átlomásának ketté választása 300-300, később 350 forint fizetéssel kimondatott s meghirdetett, de megfelelő pályázat hiányában csak az új, ügynevezett Kisperesi állomás lett betöltve, Csáky Béla szolgaegyházi okleveles tanítóval. A régiiben ideiglenesen Vidovics Antal, nyugalmazott tanító kezdte meg a tanítást, mert csekély nyugdíja miatt erre szüksége volt addig, míg teljes nyugdíj iránti kérvénye kedvező elintézkést nem nyer.

November – Ugyancsak a tanyai kettős iskolából Baán Károly Kurtakeszire távozván, helyébe a Pest megyei Gombáról Dobosy István 45 éves, képesítés nélküli tanító jött 400 forint fizetéssel és a tanképesítő megszerzésének kötelezettségével.

Andracek Mária és Kubinyi Ilona díjlevele (350 forint és lakás természetben), „ideiglenes alkalmaztatásuk jellegének fenntartásával”, főhatóságilag megerősítve.

December – elején az irgalmasnének eltávoztak. Oka volt: mert nem akarták vállalni (gyulai mintára, melyre idehívásuk alkalmával hivatkozás történt s ez ellen nem szabadkozta, mint a többi felszólított congregatio) a házukon kívül eső leányiskolákat, azt állítván, hogy ez szabályaikkal ellenkezik. Mivel pedig az az állapot, hogy 1-2 osztályt ők, a többit pedig világi erők lássanak el, sok kellemetlenségnek lett volna forrása, nem számítva azt, hogy így többre kerültek volna a világi tanítónőknél. Különben is így az ő idehozataluknak az a fő célja, hogy a leány-növendékek nevelését egészen ők teljesítsék, említett elvi kijelentésük mellett, soha elérhető nem lett volna, nem maradt volna más hátra, mint teljes elvonulásuk. Állomásaikat ideiglenesen elfoglalták: a szarvasvégi leányiskolában Schmid Irma, okleveles óvó- és gyakorló tanítónő Nagyváradról, az óvodában pedig Bohus Ilona, okleveles óvónő Ceglédről. Előzőleg, mert erről a vita már régen húzódott, a plébános kísérletet tett a soprni salvatorianak és szebeni ferencrendiek megnyerése, de sikertelenül.

Alapítványok: Sóczó József 1 énekes misére önmagáért 68 – Iványiné Kiszely Teréz 1 énekes misére Iványi Györgyért 68 – Ifj. Iványi Imre 1 koporsós misére íd. Iványi Györgyért 100 – Pelok János 2 csendes misére Helczman Borbáláért 60 – Timár István 3 énekes misére Kiszely Máriaért, Timár Istvánért, Szujó Ilonáért 204 – Farkasné Iványi Mária 1 énekes misére Hunya Máriaért 68 – Kalmárné Uhrin Mária 1 énekes misére önmagáért 68 – Balogné Mészáros Borbála 1 énekes misére önmagáért 68 forintot.

A Gátéri szőlőskertben az amerikai alanyra nemesített oltványok telepítése a tavaszon megkezdődött 6 sorral, hozatva Újvidékről, Adamovich telepéről. Túlnyomólag csemegefa-jok és oportó.

Termés: búza 81 holdról a plébános részére 249 mmássa; ára júliusban 5,60, októberben 6,60 forint – kukorica 1.177 véka, melynek ára következő júniusban csak 2,90 forint volt.

1897.

Január 1-től püspöki intézkedés következtében azon főpénztári alapok, melyek ellenszolgá-

mánnyal összekötve nincsenek, kamatlábai ieszállítottak és pedig: 1) a templom, Mária-oltár, Kalmár-féle szegényalapé 5%-ra; 2) Kálvária, kereszték, Nepomuki Szent János szoboré 4%-ra. A misealapítványok után 1897. január 1-től szintén 5 %, de csak az újonnan keletkezettek után, mert az 1896. december végéig kamatozók a 6 %-ot ezentül is megkapják. Mert a 6-os pénzeket nagy mértékben fizetik vissza s helyettük 4 %-os érték-papírokat kellett vásárolni.

Ennek következtében ez évtől kezdve a misealapítványok tőkái is: koporsósért 120, énekesért 80 forintra emelkedtek.

Április 25. vasárnap. A **Kondoros-tanyai templom alapjának megáldása.** Ennek az eszméjét az illető tanyaiak 1895-ben pendítették meg. Ez év őszén e célra adakozásra lettek a hívek felszólítva s megajánlottak a tégláégetéshez szükséges szalmán kívül 2.193 forintot 5 év alatti fizetési kötelezettség mellett. Hunya J. József igen alkalmas helyen egy 1.080 négyszögöles portát ajándékozott, amely mellett a plébános jövedő lelkesítetteknek egy 1.000 négyszögöles holdat vett 400 forintot (Négyszögöle 40 kr. Így adott el a birtokos 500 és 1.000 négyszögöles területeket szőlőskerteknek a templomporta mellett.) 5 évi törlesztésre. Ezeken a telken 1896. tavaszán 103 ezer téglát égettek, melyhez Oláh, gyomai téglagyáros, még 1.000 db kütűnő minőségűt ajándékozott. 1896. decemberben Schiefner Ede kanonok, volt endrődi plébános is 1.000 forintot ajándékozott. Árval Imre, helybeli kőműves tervezte a 22,22 méter hosszú és 11,22 méter széles, alsó részében kiépített, de felül ideiglenesen csak deszkából készítettő, toronyon ellátott templomot, melynek költségvetése a következő: I. Föld- és kőművesmunka (anyag nélkül) 1.280,14 forint. II. Az által andadó kőműves anyagok (éles homok, mész, cement, cserép, aszfalt, a 104.000 db téglá és helybeli puha homok már megvolt) 1.002,04 forint. III. Acsanyagok 1.060,21 forint. IV. Torony fedélnyagok (fa, vas) 120,80 forint. V. Acsmunka 426,45 forint. VI. Asztalos, üveges, lakatos, mázoló munka (ideértve: szöszék, 22 pad, karzat, deszkamennyezet festését is) 937,36 forint, összesen: 4827,08 forint. Ez némi levonással püspöki helybenhagyást nyert, azonban tekintve meg a vállalkozó megokolt kérését, az egész összeg meg lett neki ígérve.

December végéig befolyt az ajánlatok és Schiefner ajándékából 1.671 forint. 1897. áprilisban a püspök is adott 400 forintot, azonfelül a helybeli Kálvária-alapból 10 esztendei törlesztésre 5 % mellett 240 forint kölcsön engedélyezett, melynek törlesztéséhez az anyatemplom is hozzájárul évi 100 forinttal. Így tehát az építés 1897. tavaszán megkezdődhetett. Az alapokba a következő emlékirat záródott: „Az olvasónak üdvözlöt az Úrban! Az üdv. 1897. évének április 25-én tétetett le alapja ezen templomnak, mely az endrődi hívek és Schiefner Ede pápai prelátus, nagyváradai prépost-kanonok adakozásából, Szent László magyar király tiszteletére, Magyarország ezer évi fennállásának ünneplése idejében tervezve, épült. A Katolikus Egyház feje volt ekkor XIII. Leó pápa – Magyarország apost. koronás királya I. Ferenc József – a nagyváradai 1. sz. egyházmegye püspöke dr. Schlauch Lőrinc bírnok, ki éppen ekkor készült aranyimiséjét megtartani – Békés vármegye főispánja, a pár nap előtt beiktatott dr. Lukács György – endrődi plébános Grócz Béla c. prépost és kerületi esperes – az egyháztanács világi elnöke Hunya Mihály – községi bíró ifj. Uhrin József – első jegyző Viskovics Ignác – vállalkozó Árval Imre. Szolgáljon a teljes Szent-háromság egy Isten dicsőségére – a Boldogságos Szűz Mária és Szent László királyunk tiszteletére – Endrőd népe vallásos buzgalmanak és lelki üdvösségének előmozdítására.

Katolikus oldal

NOVEMBERI MISEREND

Endrőd

Vasárnap: 8-kor, és este 5 órakor, hétköznap reggel fél 8-kor.
Advent hétköznapjain reggel 6-kor Rorate.

Szent Gellért Iskola kápolnájában:
november 14-én és 28-án vasárnap fél 12-kor.

Hunya

Vasárnap: délelőtt 10-kor, kedden, csütörtökön
elsöpénteken és szombaton este 5-kor.

Gyoma

Vasárnap 10-kor, hétköznap este 5-kor,
szombaton este 5 órakor vasárnapi előesti mise.

A katolikus oldalakat szerkeszti: Iványi László plébános

Körlevél az Eukarisztia Évének kezdetén, 2004 októberén

(Seregély érsek úr gondolatait felhasználva)

A mexikói Guadalajara-ban 2004. október 10-17. között tartott 48. Nemzetközi Eukarisztikus Kongresszus nyitotta meg a II. János Pál pápa által meghirdetett „Eukarisztia Évét”-t.

Az eukarisztikus év jelmondata: „Az Eukarisztia, a III. évezred fényé és élete”.

Az eukarisztikus évet a 2005. október 2-29. között tartandó XI. Általános Püspöki Szinódus zárja le, amelynek témája: „Az Eukarisztia: az Egyház életének és küldetésének forrása és csúcspontja”.

Mi, magyar katolikus keresztények, úgy kapcsolódunk be, hogy a magunk lehetőségei szerint törekszünk megújítani eukarisztikus életünket.

Izaiás próféta könyvének ígérete, hogy „Íme, a Szűz fogan, és fiút szül, s nevét Emmanuelnek fogják hívni” (Iz 7,14). Emmanuel annyit jelent, mint „Velünk az Isten”. Az idők teljességében, a megtestesülés pillanatában az ígért valóra vált Názáretben. Isten Fia része lett a teremtet világnak és az emberiség történetének. „Jézus Krisztus, mint Isten, az Istennel való egyenlőségét nem tekintette olyan dolognak, amelyhez föltétlenül ragaszkodnia kell, hanem szolgálai alakot öltött, kiüresítette önmagát, és hasonló lett az emberekhez..., engedelmes lett a halálig, és pedig a kereszthalálig” (Fil 2,6-9).

Szent Máté evangéliumában olvassuk ígértét: „Íme, én veletek vagyok mindennap a világ végéig!” (Mt 28,20)

Ígértét az Eukarisztia alapításával teljesítette: „Azon az éjszakan, amelyen elárultatott, kezébe vette a kenyeret, hálát adva áldást mondott, megtörte, majd tanítványainak adta, és így szólt: Vegyétek, és egyetek ebből mindnyájan, mert ez az én testem, mely érteket adatik. A vacsora után ugyanígy kezébe vette a kelyhet, és hálát adva áldást mondott, majd tanítványainak adta, és így szólt: Vegyétek, és igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem kelyhe, az új és örök szövetségé. Ez a vér érteket és mindenkiért kiontatik a bűnök bocsánatára.” (Misekönyv, III. Eukarisztikus ima)

Mivel hozzátette a meghagyását is: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre!”, így az ő népe ennek a meghagyásnak kétezer éve

NOVEMBERI ÜNNEPEK

1. hétfő:	Mindenszentek
2. kedd:	Halottak Napja
3. szerda:	Porres Szent Márton szerzetes
4. csütörtök:	Borromeo Szent Károly püspök
5. péntek:	Szent Imre herceg
7. vasárnap:	Évközi 32. vasárnap
9. kedd:	A Lateráni Bazilika felszentelése
10. szerda:	Nagy Szent Leó pápa és egyháztanító
11. csütörtök:	Toursi Szent Márton püspök
12. péntek:	Szent Jozafát püspök és vértanú
13. szombat:	Magyar szentek és boldogok
14. vasárnap:	Évközi 33. vasárnap
15. hétfő:	Nagy Szent Albert püspök és egyháztanító
16. kedd:	Skóciai Szent Margit
17. szerda:	Nagy Szent Gertrud
18. csütörtök:	Szent Péter és Pál bazilikák felszentelése
19. péntek:	Árpád-házi Szent Erzsébet
21. vasárnap:	Krisztus Király vasárnapja
22. hétfő:	Szent Cecília szűz, vértanú
23. kedd:	Szent I. Kelemen pápa, vértanú
24. szerda:	Szent Dung-Lac András áldozópap vértanú
25. csütörtök:	Alexandriai Szent Katalin szűz, vértanú
28. vasárnap:	Advent 1. vasárnapja
30. kedd:	Szent András apostol

engedelmeskedik. Jézus Krisztust köszöntjük a hívő közösségekben, oltárainkon, templomainkban minden nap az idők végéig.

Igy lett az Eukarisztia az Emmánuel igazságának, Jézus Krisztus földi küldetését záró ígértének megvalósulása. Örökméccsessel jelzett oltárainkon, szentmiséinkben és

minden szentáldozás alkalmával hozzánk érkezik „Hitünk szent titka”: „velünk az Isten!”

Hitünk szent titkát a legrégebb időktől fogva nevezi Isten népe Eukarisztiának. A hagyományos magyar nyelv Oltáriszentségnek mondja „ezt a nagy szentséget”, Krisztus Testének és Vérének közöttünk élő valóságát, amely megváltó keresztdozatának vér nélküli megjelenülése oltárainkon, és az örök élet forrása földi zarándokutunk során.

Jézus Krisztust imádjuk istenségében és emberségében a kenyér és a bor színe alatt.

Itt a földi világban, ahol az idő mindent lassan elhomályosít, szükséges megújítanunk hitünket, hitünk felszítása által, újra gazdag szerepet kell biztosítanunk életünkben az Eukarisztia kincsének.

„Az Egyház az Eukarisztiából él.” Ezekkel a szavakkal kezdődik II. János Pál pápa eukarisztikus enciklikája. A magyar katolikusok egy viszontagságos XX. század után ugyancsak rászorulnak hívő életük megújítására. Ezért szeretnénk minél hatékonyabban részt vállalni az Eukarisztia Évének megújító szolgálatában. Egyházmegyénk 975 éves jubileuma különösen is alkalmas szolgál, mind az eukarisztia hitének megerősítésére, mind pedig krisztusi, keresztény életünk megújítására.

2005. szeptember 3-án a budapesti Sportarénában Nemzeti Eukarisztikus Kongresszust tartunk. Kérjük az Eukarisztiában közöttünk élő Krisztus Anyját, Magyarok Nagyasszonyát, eszközölje ki számunkra az eukarisztikus megújulás kegyelmét, hogy a szent Eukarisztia legyen számunkra a III. évezredben is fényünk és életünk, a bennünk megvalósuló „Emmánuel, azaz velünk az Isten.”

Gyulay Endre püspök

VÁROSUNK

GYOMAENDRŐD

A keresztény nemzeti gondolat hírnöke

XI. évfolyam

* Társadalmi, kulturális, hagyományörző folyóirat * 2004. november

novemberi melléklet - 2004

Kétszáz éves az endrődi Szent Imre templom

Kétszáz évvel ezelőtt nagy dolgok történtek. Elődeink úgy határoztak, mivel a Körös folyó többször elmosta a falut és a templomot, hogy arrébb költöznek. A falu harmadik templomának alapkövét, ezen a magasabb, biztonságosabb új helyen 1798. november 6-án helyezték el. Harruckern báró, a hívek adományaiból és a község pénztárából épült fel az új templom, melyet 1804. november 5-én, Majzik János kunszentmártoni esperes, plébános áldott meg.

A templom mindig nagy jelentőségű egy közösség életében. Sok-sok szálon kötődik az ember élete a templomához: öröm, bánat, születés, gyász, hit, remény, szeretet, lelki élet és erőforrás. A szülői házban kapott hitet, emberséget a templom és az iskola bontakoztatja tovább. A templom nemcsak a hitélet, de a nemzeti kultúra és műveltség helye is. Ide jöttek örömmükben a fiatalok, de ide jöttek az asszonyok a háborúban odavesztett gyermeküket, férjüket siratni. Ide jöttek sokan remélni is, ide jöttek megnyugvást keresni, és a keserűséget is megemészteni.

Láttuk a szomorú délszláv háborúból is, hogy milyen gyakran rombolták le a harcoló felek egymás templomát. Jól tudták: nemcsak a köépület omlik össze, hanem egy közösség is, és a közösség tagja is elveszti önazonosságát temploma pusztulásával. Látjuk a történelemből, egyetlen diktatúra sem túri a kereszténységet. Igen, mert a hitből élő ember lelkében az Isten van az első helyen, ezért nehezebb megtörni. Vegyük el a hitét, vegyük el a templomát, erkölcsi meggyőződését, akkor majd lehet rajta uralkodni, akkor majd lehet befolyásolni.

Ma is látjuk, tapasztaljuk. Ma nem a politikai diktatúra, hanem a gazdasági hatalom akarja uralni az embereket, és ezért el kell idegeníteni a templomtól. Ma is aktuális itt Magyarországon is, Reményik Sándor verse: Ne hagyjátok a templomot, a templomot és az iskolát!

Hálát adunk Istennek az elmúlt kétszáz évért; hogy volt lelki otthonunk, erőforrásunk, hitünk, kultúránk.

Hálát adunk Istennek azokért a lelkipásztorokért, akik az elmúlt két évszázadban az Istent és az Ő népét szolgálták! Hálát adunk azokért a kántorokért, sekrestyésekért, akik munkájukkal szolgálták a templomot és a híveket. Hálát adunk azokért az emberekért, akik – sokszor igen nehéz körülmények között – a templomot fenntartták és fanntartják. Hálát adunk azokért a hívekért, akik itt szüntelenül imádkoztak és imádkoznak. Hálát adunk Istennek minden jószándékú emberért.

Templomunk nemcsak a templomba járóké, hanem az egész településé, egész népünké. Kérjük Istent, hogy továbbra is megtaláljuk lelki otthonunkat, békénket, hitünket, és az üdvösségre vezető utat.

Templom és iskola

Ti nem akartok semmi rosszat,
Isten a tanútok reá.
De nincsen, aki köztetek
E szent harcot ne állaná.
Ehhez Isten mindannyitoknak
Vitathatatlan jogot ad:
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

Ti megbecsültök minden rendet,
Melyen a béke alapul.
De ne halljátok soha többé
Isten ígését magyarul?!
S gyermeketek az iskolában
Ne hallja szülője szavát?!
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

E templom s iskola között
Futkostam én is egykoron,
S hűtöttem a templom falán
Kigyulladt gyermek-homlokom.
Azóta hányszor éltem át ott
Lelkem zsenge tavasz-korát!
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

A koldusnak, a páriának,
A jöttmentnek is van joga
Istenéhez apái módján
És nyelvén fohászzkodnia.
Csak nektek ajánlgatják templomul
Az útszélét s az égbolt sátorát?
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

Kicsi fehér templomotokba
Most minden erők tömörülnek.
Kicsi fehér templom-padokba
A holtak is mellétek ülnek.
A Nagyapáink, nagyanyáink,
Szemükbe biztatás a vád:
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

A templom

Az istentiszteletre összegyűlő közösséget befogadó épületet nevezzük templomnak. Szemben az ószövetségi és ókori fogalommal, az újszövetségi templom nem az Isten vagy istenség „lakóhelye”, ahová csak a papság léphet be, míg a nép a templom előtt szemléli az istentiszteletet. A Biblia szerint az Újszövetség temploma maga Jézus Krisztus, „kiben az Istenség teljessége lakozik” (Kol 2,9). Az ő személyéhez kapcsolódva épül a hívek közössége az Ur szent templomává. Az Egyház élő közössége, az Eukarisztia liturgiája teszi magát az épületet is Isten templomává.

Az ókorban, az üldözések alatt a keresztények magánházakban végezték a kenyértörést, azaz vettek részt szentmisén.

313-ban polgárjogot nyert a keresztény templomépület, mely azóta a történelem művészi stílusváltozásait átveve mégis minden korban tükrözi az Egyház önmagáról alkotott képét.

Főbb templomépítészeti stílusok: bazilika, bizánci, román, átmeneti, gótikus, reneszánsz, barokk, rokokó, klasszicista, romantikus, eklektikus, szecessziós, modern.

A templom részei az első bazilikáktól napjainkig nagyjából azonosak. Az oltártér a papság által ünnepelt liturgia helye. A II. Vatikáni Zsinatig a szentély volt a neve, azóta ismét az ősi elnevezéssel a preszbiterium. A hívek a hajóban foglalnak helyet. A bejáráthoz csatlakozik a templom előtere, kb. a 10. sz. óta az egy vagy több torony. A liturgikus edények, szerek és öltözetek őrzését, a szertartásokra való felkészülést a sekrestyében végzi a papság. A templom fontos része az Eukarisztia őrzési helye és a baptisztérium.

Egyházzójogilag a templomoknak bizonyos rangjuk van. A római öt és az asszisi két patriarkális bazilika mellett az Egyház jelentősebb templomai basilica minor (kis bazilika) rangot kaptak. A püspöki templom a székesegyház (katedrális, dóm), az egyházközségek temploma a plébánia-templom. Ezután következnek a lelkes vagy templomigazgató által vezetett nyilvános templomok, szerzetesi templomok, nyilvános és magán házi kápolnák.

Az új templomot mielőbb fel kell szentelni, vagy legalább megáldani. Minden templomnak kell, hogy legyen címe (titulus, patronus), melyet a felszentelés után nem lehet megváltoztatni.

A templom címe (titulus, patronium)

Minden templomot egy hittok vagy egy szent tiszteletére szentelnek fel. Ha egy hittok a templom címe (pl. Szentháromság, Szentlélek, Jézus Szive, Szent Kereszt, stb.) akkor ezt a templom titulusának nevezzük. Ha viszont egy meghatározott szent a templom védőszentje (patronusa), akkor beszélünk patroniumról. A templom címének ünnepe a templombúcsú, mely a templom felszentelésének (dedicatio) évfordulójával együtt az illető templom két főünnepé. E napon a hívek a szokásos feltételek mellett teljes búcsút nyerhetnek.

Templomszentelés (latinul dedicatio ecclesiae)

Nagy Konstantin császár alatt lett szokássá, hogy a templomépületeket ünnepélyes formában adták át rendeltetésének. Ez az első eukarisztikus ünnepés alkalmával történt. A pogányoktól használatba vett templomok eseté-

ben a templom falait szenteltvízzel hintették meg. Ha pedig vértanúk ereklyéit helyezték el, azokat ünnepélyes körmenetben hozták, majd elhelyezték után az Eukarisztia ünneplése követte.

Az alapkövetéssel kezdődik. Körmenetileg vonulnak az építés helyére, melyet az alapkövetéssel együtt az igeliturgia után megáldanak. A szertartás befejező könyörgéssel zárul. A tulajdonképpeni templomszentelés a misével együtt a következő módon történik: Körmenetben érkeznek az ereklyékkel az új templomhoz, ahol a bezárt ajtó előtt a hívek képviselői és az építők a templom kulcsát nyújtják át a szentelő püspöknek. Majd bevonul a templomba, és szenteltvízzel hinti meg először a híveket, hogy bűnbánatra intse, és kereszttségükre emléktessze őket, ezután meghinti a templom falait. Az igeliturgia (hívek könyörgése helyett a Mindenszentek litániája) után az ereklyék elhelyezése, a szentelési imádság, az oltár felszentelése és a falak tizenkét helyen krizmával való megkenése következik. Ezek után kerül sor az Eukarisztia ünneplésére, amely szorosan hozzátartozott a templomszenteléshez, saját misézöveggel, prefációval és olvasmányokkal. A templomban rendszerint 12 keresztrel jelzik azokat a helyeket, ahol a püspök krizmával megkenete a falakat.

A templomszentelés egyszerű formája a templom benedikálása, amelyet misézövegek használatbavétele előtt a püspök vagy az általa megbízott pap végez el.

A templomszentelés évfordulóját a templom papsága és hívei minden évben főünnepként tartják.

Templomunk adatai

Alapkövetéssel: 1798. november 8.

Templommegáldás: 1804. november 5. Majzik János kunszentmártoni esperesplébános végezte. Ünnepi szónok volt: Fekete Antal törökszentmiklósi plébános.

Templomszentelés: 1824. május 9-én, Húsvét 3. vasárnapján Vurum József nagyváradai püspök végezte, egy Visitatio Canonica alkalmával. (Ezt a ténnyt eddig homály födte!) A püspök a templomot és a főoltárt ünnepélyesen consecrálta, és a főoltárba elhelyezte Sz. Crescens, Ince és Vincencia vértanúk ereklyéit.

Védőszent: Szent Imre herceg

200 év statisztikája

Keresztelés:	62 379
Házasságkötés:	15 245
Halálozás:	47 711

HARANGJAINK

Nagy harang, súlya: 1100 kg (Szent István harang)

Rajta: István király a koronával látható és: Jöjjön el a Te országod. Felirat: Isten dicsőségére hazánk nagyasszonya és Szent István király tiszteletére újjáöntette férje, Kovács István és 49 évi boldog házasságuk emlékezetére felesége, született Sóczó Mónika Endrődön, az Úrnak 1947-48. Nagyboldogasszony éve.

Öntötte Szlezák László, Magyarország aranykoszorús harangöntő mestere, Budapesten. 4172 sz.

Közép harang, súlya: 550 kg (Jézus Szive)

Rajta: Jézus Szive kép látható
Felirat: Az 1944. évi harcokban megrepedt és átlőtt Szent Imre harangot újjáöntették Endrőd katolikus hívei 1948-ban.

Öntötte Szlezák Ráfael Rákospalotán
„Jézus Szentséges Szive, jöjjön el a Te országod, adj nekünk Békét!”

Kis harang súlya: 80 kg (lélekharang)

Rajta: Szent István a koronával és „Szent István, könyörögj éretünk!”

Felirat: Szent István király dicső emlékének. Az Endrőd-Polyákalmi katolikusok. 1937.

Öntötte Szlezák László harangöntő, Magyarország aranykoszorús mestere, Budapesten.

Templomunk rövid története

Endrőd jelenlegi templomának alapkövét 1789. november 6-án tették le és 1804. november 5-én szentelték fel Szent Imre tiszteletére. (megáldás, azaz benedikálás)

A templom külső homlokzatán lévő fülkébe Szent Péter és Szent Pál apostolok szobrai 1808-ban helyezték el.

A Szent Imrét ábrázoló oltárképet 1860-ban festette Fischer Károly gyulai rácz mester.

A jelenlegi főoltár 1912-ben készült fából. A régi oltárt nem bontották le, hanem beborították az új fa faragványokkal.

A Szent Kereszt oltár feszületét 1805-ben készítették Egerben. A Jézus Szive szobrot 1892-ben készítette egy Delago nevezetű szobrász Gnödenben, a szinte felismerhetetlenségig megromlott Szent Szaniszlót ábrázoló festmény helyére.

A Szent Anna szobrot szintén Gnödenben készítette egy Malknecht nevű szobrász 1895-ben.

A Mária oltárt, ma Lourdes-i oltárt, 1860-ban készítette Mardos István asztalos, a Mária-társulat vezetője.

A keresztút stáció képeit 1899-ben szereztek be Innsbruckból. A keresztelő kutat 1835-ben állították fel vörös márványból.

A betlehemi szobrocskát 1884-ben Tirolból rendelték, készítője: Riengoldier nevű szobrász.

Természetesen a templomot többször felújították. Az új toronykeresztet Vagner József békéscsabai építész készítette.

A torony 60 méter magas, a keresztgombbal és kereszttel 63 m.

A többi szobrok fokozatosan kerültek elhelyezésre, a Historia Domus pontos adatokat nem közöl.

A templom régi orgonája helyett Sugár Viktor zeneakadémiai tanár közreműködésével Angster József és fia orgonaépítő készítette el az új orgonát, amely 1915. szeptember 7-én készült el.

Az orgona 2 manuális, pneumatikus rendszerű, 29 regiszteres, B praeparációval és szabad kombinációval. Lány hangszinű (burdonos), 1758 sipja van.

Az orgona homlokzati ón sípsó:át 1918. március 21-én hadicétra elrekvirálták és elszállították, összesen 133 kg súlyban. Sajnos ezek a sípsók azóta is hiányoznak. 1947-ben elektromos fűtőtároló látták el, ami 3 szelládával és kiegyenlítő tartállyal működik. Szeptember 21-én szentelték fel újra az orgonát, amikor is hangversenyt tartottak.

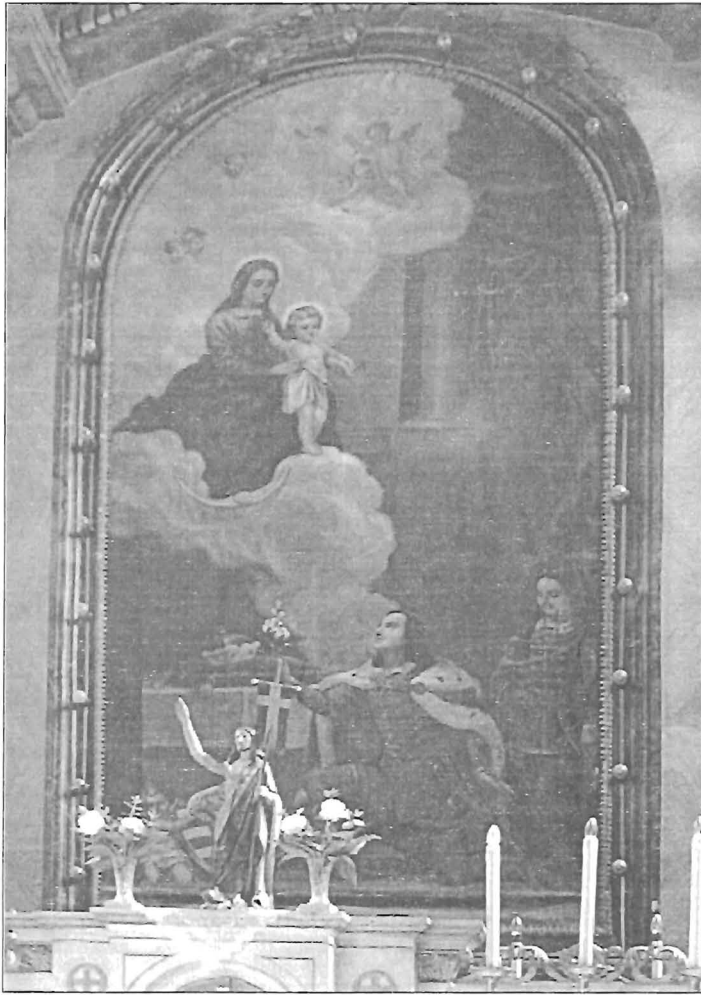
1990-ben kezdődött a külső felújítás. Az orgona 1992-ben új fűtőt, 1998-ban új Laukuf motort kap.

2001-ben kiszabadul temetői rabságából a megkapóan szép Nepomuki Szent János szobor, és a templom előtt épült kápolnában helyezték el.

2002-ben a templomtető megújul, a régi rossz pala helyett új piros cserepet kap.

2004-ben, a 200 éves évforduló tiszteletére a Mária oltár világitása megújul, valamint Krakkóból megérkezik az Irgalmas Jézus képe.

SZENT IMRE herceg és hitvalló
ünnep: november 5.

SZENT IMRE herceg Szent István király és Boldog Gizella fia volt, valószínűleg Székesfehérváron született 1007-ben. Nevét édesanyja nagybátyjától örökölte, Szent Henrik német császártól, aki valószínűleg keresztapja is volt Imrének.

Mivel a trón várományosa Ottó nevű bátyja volt, Imrét egyházi életre készítették fel. Szent Gellért tanította latinra, szónoklattanra és filozófiára. Imre kiváló tanuló volt. A latin nyelvet nagyon hamar megtanulta, de Szent István udvarában módja volt találkozni a kor szent és tudós embereivel, akik a kibontakozó magyar egyház születésénél segítettek. Imre sokat imádkozott, vezeklő övet viselt, keveset aludt. Éjszaka is rendszeresen imádkozott, sokszor csendes templomokban bújt meg zavartalanul imádkozni.

Egy ilyen éjszakai imán kapta azt az isteni indíttatást, hogy örökös szüzességre fogadalmat tegyen. Meghalt azonban bátyja, és ő lett a trónörökös. Ezután a kormányzáshoz szükséges politikai és gyakorlati ismeretek elsajátításán fáradozott, neveléséről atyja gondoskodott. Az udvar lehetőséget adott, hogy a szentéletű papok mellett a kor legjelentősebb politikai tényezőivel is találkozhasson. A kortársaival a lovagi ismereteket, katonai tudományokat tanulhatta meg. Komoly hadvezetési adottságait 1030-ban mutatta meg, amikor a győri csatát Imre vezette II. Konrád német császár ellen, mégpedig olyan eredményesen, hogy a békeszerződés a Lajta és Fischa folyók között visszacsatolta Magyarországhoz.

Allami érdekből házasságot kötött a lengyel király lányával, azonban a szüzességi fogadalom miatt megegyeztek egymással, hogy testvérként fognak együtt élni.

Az udvari élet sűrű programjaiban kitartóan részt vett, nem csak egyszerű protokoll rendezvényekben, hanem komoly fizikai igénybevételt és tudást igénylő elfoglaltságokban is. Szenvedélyesen vadászott, 1031-ben a koronázásra készülve is nagy vadászatot tartottak, itt azonban egy vaddisznó rontott rá és halálosan megsebesítette. Pár nap múlva 1031. szeptember 2-án meghalt. 1083-ban Szent László szorgalmazására szentté avatták.

Ma is példakép, a modern ideál: erős, következetes, szeretetreméltó, istenszerető és tiszta!

Endródi, ma is élő papjaink

P. Dinya Vince SVD verbita szerzetes, Kőszeg
Iványi László endródi plébános
Knapcsek Sándor c. esperes, üllési plébános
P. Dr. Sóczó Ferenc SchP. piarista tanár, Budapest
Szujó Antal nagyszénási plébános
P. Tímár Mihály SDB szalézi szerzetes, gyomai plébániai kormányzó
P. Ugrin Béla SJ jezsuita szerzetes, Kanada, nyugállományban
Dr. Varjú Imre kanonok, a budavári Mátyás templom plébánosa

Hunyaiak:

Fülöp Menyhért londoni magyar lelkész
Szurovecz Vince pápai káplán, esperes, békésszentandrás plébános

Valamelyik szülője endródi:

Dr. Dénes Zoltán ujjirazi plébános
Szabó László Budapest

1. Pochuch Imre

1717-1733-ig volt plébános. Életről szinte semmit se tudunk. Halála után az anyakönyvek minden más egyéb iratokkal együtt báró Harrucher uradalmi tisztje által Szarvasra, az uradalmi levéltárba átvitettek, ahol jelenleg is vannak.

2. Sztankovics János

1733-tól 1753-ig volt plébános. Nem tudni, honnan jött. Meghalt Endrődön, életének 46., itteni lelkész-ségének 20. évében, 1753. február 10-én.

Plébánossága idején, 1739-ben golyvás pestis járvány volt, sokan meghaltak. Ő is megbetegedett, de meggyógyult. Az ő idejétől kezdődnek az anyakönyvek.

3. Lapcsánszki György

1753 augusztus 8-tól 1761. április 12-ig volt Endrődön. Csatóczból (nem tudni, hol van ez a település) jött, hol két évig működött. Szláv nyelvű, de erősen tanul magyarul. Nyolc évi plébánossága után itt helyben meghalt 1761. április 12-én, a régi templomba temették. Az ő ideje alatt himnlőben sokan meghaltak 1759-ben.

1753-ban a régi kápolna megnagyobbítása befejeződött.

4. Negyelák György

1761. május 1-től 1764 június 1-ig volt Endrődön.

Előzőleg Micskén és Margittán volt. Három évi plébánossága után meghalt, és a régi templomba temették, 1764. júniusában.

Evenként öt alapítványi kis miséje volt.

1764. június 1-től október 14-ig P. Felix szerzetes volt a plébániai adminisztrátor.

5. Lányi Mihály

1764. október 14-től 1772. augusztus 5-ig volt Endrődön. Korábban Váncsodón volt plébános. 1772. augusztus 5-én a Körös folyóban fürdött, és belefulladt. A régi templomba temették, endródi plébánossága nyolcadik évében. Ő volt Endrődön az utolsó szakállas plébános.

6. Pálffy Sámuel

1772. október 17-től 1780. május 22-ig volt endródi plébános. Er-késérről jött ide.

Nyolc évig volt itt plébános, meghalt 1780. május 22-én. A régi temető-

Endródi plébánosok

ben, a keresz-
t mellé temet-
ték. Az ő idejé-

ben szűnt meg a templomban a tót nyelv.

7. Barits Valentin

1780. július 28-tól 1785. január 15-ig volt Endródi plébános. Mezőtelegdi plébánosból lett endródi plébános.

Öt esztendeig szolgált itt, majd 1785. január 15-meghalt.

8. Bikály Péter

1785. május 1-től 1788. július 16-ig volt Endrődön. Püspöki titkárból lett plébános, csak három évig, mert életének 45. évében, 1788. július 16-án meghalt. A régi temetőben temették el.

9. Homonnai Zsigmond

1789. januártól 1796. szeptember 8-ig volt Endrődön. Belényesi plébános volt ezelőtt. Meghalt 1796. szeptember 8-án, életének 54., plébánosságának 8. évében.

10. Jánossy József

1796. november 1-től 1805. szeptember 26-ig volt Endrődön. Korábban Békésen lelkész. Kilenc évig fáradozatlanul dolgozott, szelűtésben meghalt Körösladányban 1805. szeptember 26-án, életének 55. évében. Ott lett eltemetve.

Alatta kezdett épülni a mostani nagytemplom 1798. évben, és halála után 1 évvel, 1806-ban be is fejezték.

Az ő idejében épült a jelenlegi plébánia is, 1801-től.

11. Csák Ferenc

1806. február 27-től 1816. augusztus 9-ig volt endródi plébános. Született Belfenyéren. Korábban belényesi plébános.

1816-ban nagyváradi kanonokká, és a papnevelő intézet igazgatójává nevezték ki.

Endródi működésén első évében lett befejezve az új templom. Elkészült a toronyóra, Szent Péter és Pál szobra (1807), valamint a 22 regiszteres nagy orgona (1809).

Az ő idejében, de a község költségén készült a templom előtti kőkereszt 1808-ban.

Ugyancsak az ő idejében történt a helybeli ugar és tanya földeknek újabb szerű felosztása.

12. Kricsfalusy Ferenc

Orosz szülőktől született Nagylétán. Papnövendék korában tért

„Amit Isten egybekötött...”

Október 23-án **Réthfalvi Gábor** és **Iványi Gabriella** tett hűségesköt Isten és ember előtt, a hunyai templomban.

Közös életüket kísérelje Isten áldása, és az egymás iránt érzett szeretet, megbecsülés, hűség.

Kalmár Imre és **Torma Ella** október 30-án, Hunyán ünnepelték 50. házassági évfordulójukat, és kaptak áldást ez alkalmából a templomban.

Adjon Isten nekik további hosszú, szép életet!

A 200 éves endrői búcsú tiszteletére elkészült a templom végleges éjszakai díszvilágítása is. Tavasszal már rövid ideig, ideiglenesen ki volt világítva, próbaként. Köszönet érte a városnak.

***

Híveink társadalmi munkában befestették a templomkerítést. Isten fizesse meg fáradaimaikat!

A templom világítása is korszerűsödött, ezért is köszönet az adakozóknak.

Október 24-én, ünnepélyes keretek között megáldott az endrői templomban, a 200. évforduló tiszteletére az Irgalmas Jézus képe, mely Krakkóból érkezett Császárné Gyuricza Éva adományaként, az eredetinek jégzett, hiteles másolata.

Október 16-án, a gyomai temetőben Szurovecz Vince esperes Timár Mihály gyomai plébániai kormányzó, Petrovszki György kondorosi, és Iványi László endrői plébánosok jelenlétében megáldotta Mag Lajos elhunyt gyomai plébános atya új síremlékét. Eljöttek a vidéki rokonok, valamint a gyomai és hunyai hívek is.

Szentek élete

Az oldalt szerkeszti: Sőrző Géza

Tours-i Szent Márton ünnepe: november 11.

A császár katonája volt, de Krisztus katonája akart lenni, ezért ő szolgálta ki saját szolgáját és a koldusban is meglátta Krisztust.

Szent Márton a nagy római üldözés után a pannóniai Savárián született, 316-ban. Apja a császári haderő tribunusa, még pogány volt. De a légióban és a veteránok között már sok keresztény volt. Márton így ismerhette meg még gyermekkorában a keresztény tanítás elemeit. A serdülő ifjú mélyen átélhette a keresztény élményeket, mert 15 éves korában Katekumennek jelentkezett. Nem sokkal később mégis katona

lett, és lovasistként szolgált a galliai Amiens városában. A régi írások szerint katonatársai dicsérték nagy szerénységéért és tiszta életéért.

Legendája elmondja azt is, hogy egy téli estén egy koldust látott az útszélen. Megállt. Leszállt a lováról, kettévágta katonaköpenyét, és betakarta vele a koldust. Éjszaka megjelent álmában Krisztus, vállán az ő fél köpenyével és füle hallatára így szólt az őt körülvevő angyalokhoz: „Márton a hitjelölt öltöztetett engem ebbe a köpenybe.” 334-ben megkeresztelkedett, és beadta lemondását. Akkoriban ez igen sok akadályba ütközött, magától a császártól kellett kérnie az elbocsátást.

Mint aki le akarja vetközni eddigi egész életét, remete magányba vonult. Azután Hilarius püspök környezetében tűnik föl. Itt készült fel a későbbi hivatására. Pappá szentelték. Visszatért szüleihez is, az édesanyját sikerült megkeresztelnie, és a lakosság körében is sok hívet szerzett. Zavaros idők jártak akkoriban! Az ariánusok terjesztették tanításukat. Szembe került velük, de kitért a csatározás elől. Visszatért Milánóba. Azonban ott is ugyanez a helyzet fogadta. Egyetlen megoldásnak tűnt számára, hogy egy kopár szigetre húzódjék néhány barátjával. Imádkozott, elmélkedett, és meglelte nyugalmaát.

Mikor híret vette, hogy Hilarius is visszatérhetett számkitetéséből, ő is megtelepedett ennek közelében. A város mel-

lett épített magának egy remetecellát. Egyre többen követték példáját, és lassanként szerzetesközösséggé alakultak. Szeretetteljes egyéniségének hamarosan híre terjedt. Határozott, célratörő, tiszta keresztény lelkiülete példa lett az egyszerű hívek között. Nem csoda, hogy 371-ben már püspököknek válasszatták. A klerikusok tiltakoztak ez ellen, mert szegényes külseje, aszkéta életmódja ellenszenves volt előttük. A döntésen azonban nem változtattak.

Ettől kezdve nyájának szerető és hűséges pásztora lett. Állandóan vizitációs úton volt egyházmegyéjében. Prédikált törődött a szegényekkel, gondozta a testi-lelki elesetteket. Minden cselekedetével békét akart teremteni. Hamarosan számos legenda vette körül személyét: csodálatos gyógyítások, ördögűzésről, sőt még halott feltámasztásról is beszéltek.

Szigorú tudott lenni, amikor a hit tisztasága forgott kockán. Ellenkezés is kísérte életét. A kényelmes élethez, hatalomhoz ragaszkodók szemében ugyanis botrányosnak tűnt, hogy püspök létére vezeklő életet élt. Márton 397. november 8-án hunyt el egy lelkipásztori úton. Halála után a nép szentként kezdte tisztelni. Mindmáig sokféle népszokás őrzi emléket. Márton napja a gazdasági év zárása, a munkaszünetek ekkor jártak le és a piaci napoknak is vége. A karácsonyi idő és advent előtt az utolsó ünnepi étkezés a Márton-napi lüdvés volt. A Márton-napi lüd keresztcsontjából a téli időjárásra következtettek. Aki Magyarországon, Márton éjszakáján álmodik boldog lesz.

Dél-Franciaországban a gyermekek lámpással járkálják a falu utcáit Márton-napon. Énekelve dicsérik a római katonából lett kegyes püspököt. Úgy emlékeznek meg róla, mint az irgalmas samaritánusról, a példaadó pásztorról. A püspöki szeretet szentje. A Tours-i sírja a középkor egyik legismertebb zarándok helye. Magyarországon is eleven hagyománya van. Az ő tiszteletére épült az első kolostor: Szent Márton hegyén, a mai Pannonhalmán. Ereklýeinek egy részét a szombathelyi székesegyházban helyezték el 1913-ban. Különös jelenetekként találkoznak vele: Márton püspökként a koldusnak adományozza a köpenyét. Lovas katonaként karddal megosztja köpenyét, Mártonnak álmában megjelenik Jézus. Szent Márton a katonák, lovasok, kovácsok, koldusok védőszentje is.

„Merre futsz, hátrálsz? Elrejtőzni nem tudsz!
Messze száll híre koszorús erénynek!
Száz család fénylőn hirdet, s emel, Márton,
Pásztori tisztre.

Nem pompáz gögben, sem arany színekben,
Hordja, mint régen, egyszerű ruháját,
Arcán, külsején csak erénye fénylik,
Szép ragyogásban.”

(Részlet a magyar bencések által imádkozott Brevarium Maurinum, Szent Márton-napi himnusz fordításából.)

Gyomaendrőd, Fő út 45.
Tel/Fax: 66/386-578
Mobil: 30/9-950-197

Forgalmazzuk a cipőipar számára a Keck Cég által gyártott különböző cipőipari ragasztókat, szerszám és talp lemosókat, kikészítőszereket.

Corvo bianco
Cipőipari Bt.

MAGÁNVÁMRÁKTÁR

T/fax: 06 66/386-896
06 30/9855-671
Gyomaendrőd Fő u 14.

A Magyar Szent Korona működik!

Kedves olvasó! A 21. század első napján, 2000. január elsején a Magyar Szent Koronát átköltöztették az Ország Házába. Sokan vagyunk, akik őszintén reméljük, hogy a Szent Korona az Ország Házában kedvezően befolyásolhatja a magyarság jövőjét. Hogy hogyan, és miképpen lehetséges ez, ehhez meg kell ismerkednünk a Szent Korona misztériumával. Szeretnénk méltóképpen elmondani, hogy miképpen lehetséges az, hogy a Magyar Szent Koronánk jogi személy, és legmagasabb rangú alanya a magyar államhatalomnak.

Ezen ismereteket Dr. Pap Gábor művészettörténész előadásának rövidített változatából, több részletben való közléssel szeretnénk közre adni. Kérjük, olvassák figyelemmel, mert olyan ismereteket szerezhettek, amelyeket hosszú évtizedek óta eltűntek előlünk.

XVIII. rész

A korona képei jelzik, hogy itt kétféle közlésről van szó: a felső korona rész és az alsó korona rész esetében. S mik ezek a különbségek? Négy féle szempontból különböztethető meg az alsó és felső rész, és nagyon tanulságos. Az első: a felső rész minden képén latin nyelvű a felirat. A második: az alsó rész összes képén görög nyelvű a felirat! Erre szoktak a felületesek örülni: „na ugye megmondtam”, hogy mivel az alsó részen görögül van a felirat, csak ott készülhet, ahol a hivatalos nyelv a görög volt, ez pedig a Bizánci Birodalom volt. Tehát ez a Bizánci Birodalomban készült, mert császárábrázolás van rajta, - senkit nem érdekel, hogy ez az ábrázolás utólagos? - Az, hogy görög felirat van egy tárgyon, egyáltalán nem biztos, hogy Görögországban készült! Szeretném megkérdezni, hogy az az Alapítólévél, melyet a veszprémi apácák kaptak, és görög nyelvű, Bizáncban készült? És egy se reg további emlék, ami görögnyelven készült Magyarországon, az előbb Bizáncban íródott és aztán hozták be ide? Ne legyenek már naitak! Attól, hogy valami görög nyelven íródott, egyáltalán nem biztos, hogy Bizáncban készült! A felső korona rész latin nyelvű, ami a feliratot illeti. Jön a következtetés, ezek 200 éve bebetonozott nézetek! Tehát ezek a képek valahol Nyugat-Európában készültek, mert ott volt hivatalos nyelv a latin. És a Kárpát-medencében? Mind a két nyelvet fo-

lyamatosan használták! Tehát ezek az érvek semmiféle bizonyítóerővel nem rendelkeznek! Feltévésként elfogadható. Kovács József római katolikus plébános, 1984-ben már leírta, mégpedig adatolt érveléssel, hogy a Középkornak már az első évezredében, annak derekától kezdve, egyházi gyakorlatban a kétnyelvűség a legfontosabb sacralis cselekményeknél kötelező volt! Például a templom és papszentelésnél. Mind a kettőre hivatkozik, mind a kettőt eredetiből idézi, mégpedig: Radó Polikárysnak, a nagyon híres liturgiai szakembernek, - nemzetközi szaktekintély volt a maga idejében - „Liturgikonjából”. Ebben nagyon pontosan leírják: A kétnyelvűség az a középkori egyházi gyakorlatban, nem Bizáncra, vagy Nyugat-Rómára való utalás nyelveként szerepel, hanem a görög a BÖLCSESSÉGE, a latin a HATALOM nyelveként szerepel! Ez annyira általános volt, hogy a papszentelésnél a legutóbbi időkig mind a két nyelven kellett a fontos szöveget mondani. Egyik a bölcsesség részéről fogalmazta meg a legfontosabb hittételeket, a másik pedig a hatalom részéről! Ez két különböző megközelítés! A kettő hierarchikus viszonyban van egymással! Nem lehet felcserélni a viszonyokat! Mert a bölcsesség az csak embernek ember által való igazgatására képesít a legjobb hatásokkal. Tehát ha én a saját szintemen akarok igazgatni embereket, akkor a legmagasabb elérhető erény - amit bevethetek - a Bölcsesség. Ennek a nyelve a görög. Ez a Korona alsó részén érvényesül.

De ettől én még nem vagyok sacralis király. Ettől még egy jó államelnök, vagy annak megfelelő bölcs lebonyolító. Uralkodó? - boldog lennék, ha az államelnökeink idáig eljutnának - de ettől még egy uralom nem lesz sacralis uralom! Ember embert nem jogosíthat fel annyira, hogy életet elvegyen, és életet adjon. Ezt csak felülről kaphatja, még pedig egyetlen forrásból a Teremtés

forrásából! Már pedig a sacralis királynak joga van életet elvenni, vagy életet adni. Ez azt jelenti, amit a bölcsesség eldönt, valaki felől, hogy ő ártatlan, ezt a király megfellebbezheti. Egy magasabb hatalom nevében azt mondhatja: Ti nem látjátok, mert a Bölcsesség szintjéről nem látható, de én látom, hogy abban egy orgyilkos lappang. Tehát nem lehet tovább engedni működni. Ez az élet elvétele nagyon keserves dolog, erre csak felülről kaphat jogosítványt. A másik, amikor az emberi bölcsesség már halálra ítél valakit, és akkor ő mondja, én meglátom benne azt, aki javulásra képes, és megmenti. Ezzel pedig életet ad. Tehát itt a bölcsességet a kegyelem fölülbírálja. Ez a fölsőszint, ez az a potestát nevű képesség, amely kizárólag egyetlen forrásból származhat. Ha ez nincs meg, akkor ez nem sacralis uralom. Ezért írják a bizánci császár lány - Anna Komhendi -, hogy a nyitott korona azt jelzi, hogy fölötté meg lehet világi hatalom képviselője! De a zárt korona az azt jelenti, hogy fölötté már csak isteni hatalom van! A Német-római császári korona - amellyel, hogy nem beavatott korona - tipikus nyitott korona. Mai állapotban is, amikor már egy utólagos kakastarj van rá szerelve, ami nem a készüléskor került rá! Tudjuk pontosan, mert felíratos, így tudjuk pontosan, mikor került rá! Ha a Német-római császári koronát és a Magyar Koronát összevetjük, nem kétséges, hogy melyik uralom a magasabb szintű! A Magyar Királyság, vagy a Német-római Császárság? Most már érthető, hogy miért olyan fontos egyeseknek, hogy ne legyen a koronánk zárt, és egységes, mert abban a pillanatban kiderül, hogy ennek a térségnek egyetlen központja van, ez a központ sacralis központ, és ez a Kárpát-medence! És miután ebben a Kárpát-medencében más, mint a magyarság, sohasem tudta működtetni a Koronát, ez sem kérdéses, hogy kinek van erre feladata a világban? Angyal a Szent Korona, a maga képi programját élénk tárja! Nagy kérdés, hogy mi ezzel büszkélkedhetünk, vagy tehetetlenek vagyunk? Akár ennek vesszük, akár annak, ez mindenképpen működik!

Az nagyon fontos kérdés, hogy a Magyar Szent Koronát a magyar köznép sohasem tekintette tárgyának! Amióta írásos feljegyzések vannak a Koronára magára, illetve a működésére vonatkozóan, mindig személynek tételeződött. Erre mondják: no lám! Bunkó magyarok, erre a vacak kis tárgyra is azt mondják: személy! Meg kell gondolni, hogy 800 éve egyfolytában annak tekintik, és ki tudja, milyen régen, még korábban, hát akkor ebben kell lenni valaminek! Ilyen tartósan nem szoktak megbolondulni nációk! A Korona élőlényzerűsége abban nyilvánul meg, - közjogi értelemben - hogy minden jog forrása a Szent Korona! Nem múlt időt használtam! Hanem jelen időt! Mert ezt soha senki sem hatálytalanította! A Magyar Szent Korona jogait soha senki jogérvényesen nem korlátozta, tehát ma is érvényesek! Hogy a hivatalos irányvonal tudomásul veszi vagy nem, az az ő belügye! A MAGYAR SZENT KORONA JOGKÖRE A MAI NAPIG ELEVEN JOGKÖR!

Közreadta: Kis Andrea

Az ablak teszi a házat

MŰANYAG AJTÓK,
ABLAKOK
GYÁRTÁSA EGYEDI
MÉRETRE IS.

5502 Gyomaendrőd,
Fő út 81/1
Tel/Fax: 66/386-328

Endrőd néprajza

Rendezte: Szonda István

András-napi disznótör az endrődi tanyákon, a XX. Század elején

A hagyományos paraszti világban a disznóvágások kezdő napja november 30-án, Disznóölő Szent András napján kezdődött és egészen farsang végéig folytak. A disznótör nagy családi esemény volt, hiszen az egész évben hízalt jószág nagysága és kiadósága jelentette a családnak a következő évi szalonna, zsír, füstölt hús (oldal, sonka, kolbász) mennyiségét. Ettől függött, lesz-e elegendő zsír a főzéshez és elegendő szalonna az aratáshoz. A nagyobb tehetősebb gazdák több hízót vágtak ebben az időszakban. A legnagyobb értéknek tartott rész a szalonna volt, mivel ez fizetőeszközként szerepelt a béresek, napszámosok, részes aratók bérében. Dicsekedett is a gazda, ha jó vastag szalonnája volt a disznónak. A szalonna vastagságát aszerint határozták meg, hogy hány ujnyi vastag.

Az endrődi tanyavilág hangos volt az András-napi disznók sivalkodásától. A nagy eseményen nemcsak a család, hanem a szomszédok is részt vettek. Már jó előre megbeszélték, hogy ki mikor tartja a disznótört. András naptól a farsang végéig az endrődi tanyák lakói, szinte minden héten disznótörbe jártak. Nagy szegény és a harag jele volt, ha valakit nem hívtak meg a disznótörbe, de ugyanakkor a békülés helyszíne is volt hasonlóan a többi családi ünnephez. Disznóölés napján már jó korán gyülekeztek a férfiak és fiatal legények, hogy egy kupica pálinka (bátorságnövelő) elfogyasztása után lefogják és leöljék a kiszemelt állatot.

A böllér általában, a család valamely tapasztalt, idősebb férfi tagja volt, aki gyakorlatot szerezve könnyen a megfelelő helyre tudta a döfni a kést; az állat így nem szenvedett sokáig és a vére is szépen lefolyt. A disznóölés alkalmas volt a fiatalok tanítására, ezért ha új férfi (vő) került a családba, vagy a házigazda fia már legénysorba lépett, az ő feladatává tették a szúrás. A vérszedő tálat apró fiúcska tartotta, azért, hogy hadd szokja és lássa ő is, hogyan kell a disznóölést elvégezni. Miután az állat kilehelte a „párját”, a férfiak a „nagy ijedtségre” újra leengedtek a torkukon egy kis pálinkát. A disznóvágáskor, ha volt rá lehetőség, tiszta szilvapálinkát ittak, a gazda saját szedését.

Mire a férfiak kiértek a jószághoz, már égett a kis tűz a szalmás pörköléshez. A kis tűz életben tartása a nagyobb gyerek feladata volt. A leölt jószágot beborították szalmával és a kis tűzből tüzet víve meggyújtották a szalmát. A hirtelen ellobbanó szalmatűz gyorsan leégette a hideg időben megnőtt vastag sörteket. Ezután következett a lassabb, időigényesebb pörkölés. Ilyenkor a kistűzből a

perzselő villával vettek egy kevés égő szalmát és egyenként megpörkölték a lábakat, a füle és farka tövét. A XX. Század elején már megjelentek a tekerős pörkölők is, párosan a szalmás pörköléssel, eszerint a nagyobb sörteket szalmával perzseltek le és a lábakat, valamint a kényesebb részeket a tekerős pörkölővel.

A megpörkölt hízót langyos vízzel leöntötték, hogy puhuljon a bőre, majd a jószágot kaparó késsel megkaparták, és vízzel tisztára mosták.

A hagyományos bontást a lábak kivágása után, az endrődi részeken a hátáról kezdték, karajra bontották. A bontáshoz kést és bárdot használtak. Így részeire szedve vitték be a disznót arra a helyre, ahol a feldolgozást végezték. A disznóöléskor is jól elkülönültek a női és férfi munkák. A disznó leölése, feldarabolása és feldolgozása a férfiak feladata volt.

A bélkaparás, bélmosás, az üst fűtése és a belső részek megfőzése, illetve a reggeli, ebéd és vacsora elkészítése a nők feladata volt.

Amikor a „disznóságokat” behordták, megreggeliztek. A reggeli hagymás vérsóval, borssal ízesítve, egyesek erős paprikával megszórva fogyasztották. A reggelihez fűszeres, forrált bort ittak.

A reggeli után folytatódik a munka. A férfiak leválasztják a húsról a szalonnát, megcsinosítják a füstölésre kerülő húsokat. Mindig hagytak egy nagy sonkát húsvétra, általában az egyik hátsó lábát kanyarították ki. Ennek a neve volt a húsvéti sonka. A szalonnát (oldal) a lehető legnagyobb méretbe kanyarították ki. A hasaalját abált szalonnának megfőzték, esetleg a zsírsütéskor „pörcknek” megsütötték.

A fejből és némi húsból készítették a disznósajtot, meiyet préselés után felfüstöltek.

Ebben az időszokban a hagyományt tartó tanyákon nem darálták a húst a kolbászhoz és a hurkához, hanem bárdal vágták apróra.

Jellemző volt ezen a vidéken, hogy sokféle hurkát töltöttek. Nemcsak a betöltendő töltelék mások: véres, májas, kásás hurka. A szerint is megkülönböztették, hogy vastag bélbe, vékonybélbe vagy hártába töltötték.

A nap fő eseménye a vacsora volt, ahol azok

is részt vettek, akik esetleg a disznóölési munkákban nem segítettek.

Az ünnepi vacsora a ház nagyszobájában volt, ahol előtte kipakolták a bútorokat és középre felállították a kecskelábú asztalokat. Az asztalok mellé lócaikat helyezték. Ekkorra már jó meleg volt a házban a kemence nemcsak megfőzte, megsütötte a toros ételeket, hanem jól befűtötte a szobát.

A vacsora első fogása az orja leves volt, melyet úgy fogyasztottak, hogy a tányérba először friss vöröshagyma karikákat szeltek, esetenként kenyeret, és erre szedték rá a forró levest.

A levesbe tésztát nem főztek.

A Második fogás a toros káposzta (töltött káposzta), mely nagy hasáb, savanyú káposzta levélbe csomagolt fűszerezett kásahús volt. Mellette bőrös, zsíros húsokat is belefőztek.

A toroskáposzta a kemencében főtt, nagy vászonfazékban. A káposzta mellé tolták sülni, a vacsora harmadik fogását a tepsiben sült hurkát, kolbászt és pecsenyét.

A tor napján sülték a kemencében a különféle kelt tészták is.

Reggel legkorábban pogácsa, majd lekváros kifli, kalács és a vacsoránál fogyasztott hájas kifli.

A mulatságok reggelig eltartottak dalolással, táncokkal és sok vidámsággal.

A disznótörös házaknál, gyakran megjelentek a falu fiataljaiból kikerülő „kántálók” és „maskarások”.

Kántálók énekelték

(Heves és Nógrád megyében ezt a szöveget):

„Megdöglött-e az a disznó, akit megöltek?
Maradt-e a hurkájából, adjanak egyet!
Mer már holnap nagyobb lesz, a maradék nem jó lesz.
Arra kérem jószágukat, adjanak egyet!
Aki aztat hizlalta, kövér legyen a karja,
Hogy a dézsát esztendőre jobban bírassa.”
(Kerényi Gy. 1982.)

„Áldja meg az Isten e háznak gazdáját,
Töltse meg az Isten minden csűrét, kamráját!
(Ha nem kaptak, ezt mondták)
Áldja meg az Isten e háznak gazdáját,
Töltse be az Isten tetűvel, bolhával!”

(A következőt Endrődön is mondták)

„Látom az ablakon,
Málé az asztalon.
Nem kell nekem málé,
Legyen a gazdáé!
Kell nekem rétes,
Az is legyen mézes,
Hosszú nagy szál kolbász,
Vastag sült hurka,
Jó darab szalonna.”

(Elmondásokból összeállította: Szonda István)

HÉZSÓ FERENC kiállítása

Gyomaendrődön Hézsó Ferenc személyében a hőmezővásárhelyi művészetnek már a harmadik jeles képviselőjével találkozhat a közönség. Az október 18-án megnyílt tárlat november 19-ig látogatható a Városi Képtárban.

A művészt és alkotásait Kapu Pál, nyugalmazott tanár ajánlotta az érdeklődők figyelmébe.

Nem ismeretlen tehát a gyomaendrődiek előtt a vásárhelyi művészet múltja, s talán jelene sem. A Városi Képtárban 1998-ban rendezett Kohán–Corini közös kiállítás és az 1999-ben a MNG-től tartós letétbe a Képtárba került Pásztor János szobor kapcsán e lap hasábjain is bőseges ismertetés jelent meg az Ady által „paraszt Párizsnak” nevezett város művészetéről. A két kiállítás ürügyén, mint a Képtár akkori vezetőjének nekem is alkalmam volt elmélyülni e gazdag hagyományban.

Végigtekintve a Gyomaendrődön kiállított kis és közepes méretű olaj, tempera és akvarell Hézsóképeken, elgondolkozhatunk azon, hogy a lokálpatrióta, felelős művészi habitusunk túl mi köti még ezt a modern művészt és alkotásait a vásárhelyi tradícióhoz? Hogyan kapcsolódik nemzedektársai, Németh József, Szalay Ferenc, Szurcsik József és a többiek „új realizmusához”, hiszen a skatulya, a közös gyűjtőnév ellenére mindnyájan más-más egyéniségek. De sok minden belefér akár egyetlen életműbe is. Hézsó Ferenc most látható képei az elmúlt másfél évtized terméséből válogatottak. Nem monumentális igényűek, nehéz lenne őket elképzelni hatalmas gobelinnékként vagy pannóként. A róla fellelt írások pedig éppen „dekoratív, erős színezésű, nagy méretű” képeit méltatják elsősorban. A vásárhelyi hagyományhoz már csak témájuk és éppen meg meglévő figurálisuk köti ezeket az alkotásokat. Az apró képeket távolról szemlélve már csak színeket, formákat, operatőrhöz méltó, merész képsík kivágatokat látunk. A figurák, a kép epikus tartalma elveszti jelentőségét is. Nem festészet ez, mint a nagy elbeszélő elődöké. Ugyanazok a problémák foglalkoztatják őt is, mint neovangardé és postmodern kortársait. Mégis megőrzi valami naív bájít síkban tartott, a gyermekrajzok esetlenségét idéző csendéletein, a zöld háttér előtt tarka foltként álldogáló bumfordi bocikáin, tanya képein.

A képek egy másik csoportja szimbolikus jelentéssel bír. Ilyen a stilizált varjakat és galambokat ábrázoló kép-pár. A „Faágak” a „Hátsó kapu” és több más kép, de ahogy Kapu tanár úr óva intett minden belemagyarázástól, inkább nem kockáztatjuk meg az Arany János-i epés megjegyzést: „Gondolta a fene!” Ki-ki értelmezze a saját ízlése szerint, de legfőképp csak gyönyörködjön benne, mert ha el lehetne szóval mondani, amit csak festeni lehet, nem születnének képek.

A tetszés, nem tetszés szubjektív dolog. Nekem is megvannak a magam kedvencei ezen a kiállításon. A nagyobb terem fő falán elhelyezett éjszakai kép szürke marhákkal, amelyen az állatok szarvának és hátának lágy ívei fogják közre a sötétkék eget, s annak kéksége tükröződik az állatok hátán, majd lágyan megy át a kék árnyalataiból szürkébe a Hold sugarainál. Másik kedvencem a „Feljárom” című alkotás sajátos nézőpontjával, két felfelé szélesedő trapéz közé szorított párhuzamos sráffjaival és zöldessárga tónusával. Kedvencem még a Nagy Istvánt idéző kép-pár: a „Tokaji szőlőhegyek” és a „Körakás a szőlőben”. A motívum, a szerkezetesség a nagy elődre emlékeztet, akit mind az alföldi, mind az avantgarde szentendrei festészet magáénak érzett, de Hézsónál a merev szerkezetet élénk, derűs színekkel oldja, és a könnyed, laza, ritkás színtelítéssel álló akvarell egészen más, vidám hangulatot ér el. Hagyomány és modernitás ezeken a képeken olvad teljes egységbe, s ezt a szemléletet és művészi, szakmai tisztességet Hézsó tanár úr bizton továbbadja a vásárhelyi művészt újabb nemzedékének, akiknek jelentkezését kíváncsian várjuk.

Bula Teréz

MAGYAR KATOLIKUS PÜSPÖKI KONFERENCIA TITKÁRSÁGA

Hogyan érinti az Egyházat a 2005. évi költségvetés?

Kevesebbet ér az egyházi iskolába járó gyermek, mint önkormányzati iskolába járó társa? Az egyházi iskolákba járó gyermekeket és az egyházi intézmények pedagógusain, ápolónőin és orvosain akar spórolni a kormány? Újra nemzetközi megállapodást és magyar törvényeket is sértő költségvetési törvénytervezet a Parlament előtt? - ezekről a témákról tartott *Veres András* püspök, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia titkára rendkívüli sajtótájékoztatót csütörtökön délelőtt Budapesten.

Amint arról már a média tudósított, a 2005. évi költségvetési törvény tervezete a jogbiztonság elvét figyelmen kívül hagyva iskolaév közben, január 1-jétől csökkenti a kisebb létszámú önkormányzati oktatási intézmények diákjainak normatív támogatását.

A költségvetési törvény Országgyűlés elé beterjesztett tervezetével azonban a kormány a jogbiztonság mellett az esélyegyenlőséget, a hatályos törvényeket és a Vatikánnal kötött nemzetközi szerződést is felrúgja, amikor az egyházi iskolába járó gyermekeket 2005. január 1-jétől a költségvetési törvényben megállapított normatívák bizonyos köréből kizárja és az előző évektől eltérően az önkormányzati fenntartóval azonos szintű egyházi kiegészítő támogatást sem biztosítja. Ezzel az egyházi iskolák diákjait másodrendű állampolgárrá degradálja.

Az egyházi iskola akkor sem kapja meg az óvodai és általános iskolai kiegészítő támogatást, ha az iskola megfelel a létszámelőírásoknak. Ezzel az egyházi iskolába járó gyermek – iskolatípustól függően – 18-44 ezer forinttal kevesebb támogatást kap, mint az állami iskolába járó társa. Ha azonban például egy kistéleplésről egy másik település egyházi iskolájába jár az a gyermek, akkor még a bejáró normatívát is megvonják tőle, így a gimnazista további 9800 Ft, az általános iskolai tanuló pedig 25 ezer Ft normatívától esik el.

Az egyházi iskolákban egy tanulóra jutó normatív állami támogatás a fentiek szerint összesen 43-69 ezer Ft-tal kevesebb, mint egy önkormányzati intézményben. Emellett a tervezet szerint csökken az egyházi kiegészítő támogatás összege is. Az egyházi iskolák így együttesen mintegy 20%-kal kevesebb támogatást kapnának 2005-ben, mint az ugyancsak alulfinanszírozott önkormányzati intézmények.

Iskolaév közben, január elsejétől megváltoztatnának ugyanis a költségvetési törvény az egyházi kiegészítő támogatás számítási módszerét is, egyaránt csökkentve annak alapját és összegét. Az egyházi iskolába járó gyermekek ezentúl nem kapnának az önkormányzati intézményekkel megegyező kiegészítő támogatást az ingyenes tankönyvellátáshoz, a napközbeni étkeztetéshez és a kollégiumokban biztosított szálláshoz.

Mint ismeretes, a költségvetési törvényben megtervezett normatíva mindössze az oktatási kiadások mintegy 55-60%-át fedezi, a kiadások további 40-45%-át az önkormányzatok a költségvetésből átengedett személyi jövedelemadóból és egyéb adóbevételekből fedezik. Mivel az egyházi intézmények szolgáltatásait is az adófizető polgárok veszik igénybe, ezért az egyházi iskolák kiegészítő támogatása nem könyöradomány, hanem a nekik járó jogos rész az állami költségvetésből. A hatályos törvények, alkotmánybírószági határozatok és a Vatikáni Megállapodás sze-

rint az egyházi kiegészítő támogatás biztosította azt, hogy az egyházi iskolákba járó diák nem kerüljön hátrányos helyzetbe, hanem ezt a kiegészítést az állami költségvetésből megkapja.

Az egyházi iskolák diákjainak negatív diszkriminációja azért is elfogadhatatlan, mivel ezen oktatási intézmények egyáltalán nem elitképzést folytatnak. Egyházi iskolák működnek ugyanis a leszakadó lakótelepeken és kistélepléseken is. Az ide járó gyermekek jelentős része nagycsaládból származik vagy hátrányos szociális körülmények között él. **Míg az önkormányzati intézményekben szociális helyzetűek miatt a diákok 18,5%-a szorul rá a kedvezményes étkeztetésre és az iskolai tankönyvtámogatásra, addig az egyházi iskolákban ez az arány 44%.**

Az egyházi iskolák diákjai mellett az egyházi oktatási, szociális, egészségügyi intézmények alkalmazottai is másodrendű állampolgárrá válnak a törvény módosítással. A jövőben számukra nem lesz kötelező a közalkalmazotti bérezés biztosítása, ennek megfelelően az eseti és tartós béremelés fedezetét sem kapják meg az állami költségvetésből. Ennek első jele volt, hogy már ebben az évben sem kaphatta meg az egyházi intézmény az állami, önkormányzati intézményeknek jutott 1%-os kereset-kiegészítést.

E törvénytervezet elfogadása esetén az **egyházi szociális intézmények** szolgáltatásait igénylők és ezen intézmények alkalmazottai számára sem biztosított az egyenlő bánásmód. Őket is hátrányos helyzetbe hozza a költségvetési törvény annak ellenére, hogy az Alkotmánybíróság éppen ebben az évben semmisítette meg a szociális törvénynek a Vatikáni Megállapodásba ütköző diszkriminatív szabályait. De nincsenek jobb helyzetben a rendkívül nagy értékű **nemzeti örökségünket őrző egyházi könyvtárak és múzeumok** sem.

Az egyházi iskolák és egyéb egyházi intézmények – az önkormányzati intézményekhez hasonlóan – mindenki számára hozzáférhető közszolgálati tevékenységet végeznek, emellett a családi és társadalmi közösséget építő és megőrző értékeket közvetítenek. Másokért és önmagunkért való felelősségre, a személyi és a tulajdon tiszteltetésére nevelnek, amire a mai, sok tekintetben értékesített korunkban rendkívül nagy szükség van. Az egyházi közszolgálati intézményeknek, illetve ezek igénybevevőinek és az ott dolgozóknak juttatott költségvetési támogatás tehát nem kegy, még csak nem is ajándék, hanem a minden magyar állampolgár számára ingyenesen, illetve kedvezményesen hozzáférhető állami szolgáltatás fedezete.

Amikor az egyházi intézmények támogatásának megvonásával a kormány ellehetetleníti az egyházi iskolák és más egyházi intézmények működését, esetleg intézményei bezárására kényszerítve az egyházakat, ezzel az állampolgárok szabad intézményválasztásának lehetőségét és az egyenlő bánásmóddal való alkotmányos jogát is korlátozza. Mindezek miatt a Katolikus Egyház – a költségvetési törvény jelen formában történő elfogadása esetén – az Alkotmánybírósághoz fordul.

Budapest, 2004. október 21.

Dr. Veres András püspök,
az MKPK titkára

Az öreg vacser pap

Örömmel és szeretettel üdvözlök minden gyomaendrődi lakost és elszármazott testvéreinket!

Már az ószövetségi Bibliában fel-felbukkan a gondolat, hogy nincs maradandó városunk itt a Földön. De az újszövetségi Szentírásban is megtaláljuk ezt az örökérvényű igazságot: „nincsen itt maradandó hazánk.” (Zsid. Lev. 13, 14.)

Negyvenhat év alatt mint lelkipásztor, engedelmességből bejártam a fél országot. Küldetésem most is mindenekelőtt lelkipásztori vonatkozású. De bevallom „bűnömet”, hogy a gyomai plébániára kerülésemben benne van az én kezem is, az én emberi akarásom, óhajításom is. (Természetesen az illetékes előjáróim engedélyével és beleegyezésével).

Sok ismerős, rokon és jó barát így, vagy hasonlóképpen üdvözlök, amikor találkozunk: Ugye, haza húz a szíved? Mit tagadjam: igen. Petőfivel vallom: „Itt születtem én ezen a tájon...”. Ez emberi szempont; de csak emberi. Ha szerzetesi-lelkipásztori hivatásom legalsó lépcsőfokán állok is, abban az esetben sem szabad, hogy ilyen szempontok döntően befolyásoljanak ebben a lépésben.

Akkor mi hozott ide? Végső fokon mi a mozgó rugója annak az óhajomnak, hogy Gyomán legyek római katolikus lelkipásztor?

Röviden az előzményekről:

Folyó év június 26-án részt vettem a hunyai lélekemelő búcsún. Jelen volt a jó Mag Lajos Plébános Atya is. (Nagy tisztelője voltam és vagyok). Az ünnepi szentmise előtt liturgikus ruhában jöttünk ki a sekrestyéből, hogy félig megkerülve a templomot, a főbejáraton belépve a templomon keresztül vonuljunk be a szentélybe. A sekrestye lépcsőjén lefelé jövet Lajos Atyánk kisség megbotlott és arccal a beton járdára zuhant volna, ha a mellette haladó kunszentmártoni plébános atya utána nem kap és karjánál fogva föl nem emeli. Ennek láttán megszántam Őt, de a gyomai római katolikus plébánia tagjait is, amiért – a nagy pap hiány miatt – ezt a jelentős létszámú lelki közösséget egy ilyen gyöngye fizikumú, megoperált szívú, idős lelkipásztor vezeti. Ugyanakkor megbízható forrásokból tudtam arról, hogy Mag Lajos Atyát foglalkoztatja a nyugállományba vonulás gondolata.

Közvetlenül ebéd után kértem Püspök Atyát, hogy néhány percre szíveskedjék fogadni. Készségesen igent mondott. Közöltem a Püspök Atyával, hogy ha idővel a gyomai plébánia megüresedik, szívesen eljönnék a gyomai plébániára lelkipásztornak, ha Ő is jónak látja. „Mihály, megtartva az egyházi Törvénykönyv előírásait, szívesen átveszlek egyházmegyémbé szolgálatra, s elképzelhető, hogy Gyomára kerülsz”, hangzott a rövid válasz.

Hogy ezt követően, hivatalosan mi zajlott a „kulisszák mögött”, azt nem tudhatom. De tény, hogy óhajom megvalósulásának időpontját a jó Lajos Atya tragikus halála előbbre hozta.

Püspök Atyánk kinevezése folytán, augusztus 16.-a óta a gyomai Jézus Szíve Plébánia vezetője vagyok; szerzetesi nyelven: plébániai kormányzó.

Hálás köszönetet mondok Püspök Atyának az előlegezett bizalomért. Ugy szintén Szurovecz Vince kerületi Esperes Úrnak, a plébánia átadását előkészítő, alapos, megfeszített munkájáért.

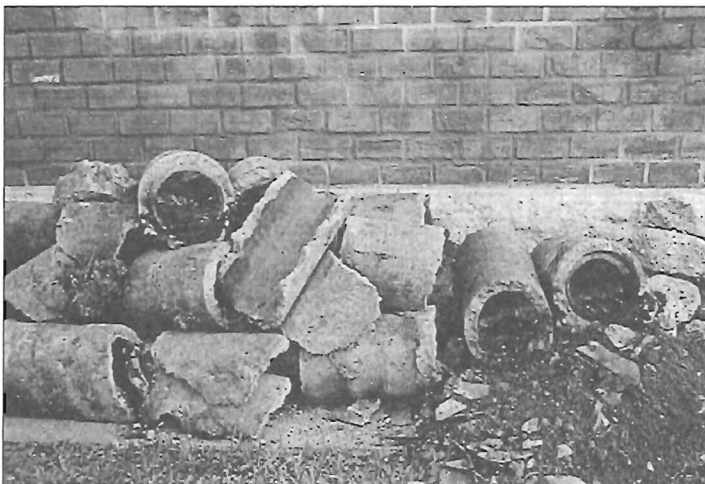
Sok katolikus hívem dicséretet és nagy-nagy köszönetet érdemel az átadás előtt végzett áldozatos munkáért és a szeretetteljes fogadtatásért. De civil vonalon is sok kellemes meglepetésben volt, van részem. Hogy csak két-három esetet említek: Jól esett megtapasztalnom azt a szívélyes testvéri légkört, amelyben Polgármestert Úr fogadott és biztosított arról, hogy pártfogólag és segítőkészséggel kezeli egyházközségünk

ügyeit. A Jegyző Úr együttérzése is biztatólag hatott rám. Folytathatnám azzal, hogy a Gyomaszolg Kft vezetője rendkívüli támogatásáról tett kézzelfogható tanúbizonyságot... Egyszóval ezek és sok más körülmény hozzájárul ahhoz, hogy ismét itthon érezzem magam.

Igen, de mi a földi otthon után az örök otthonba szeretnék eljutni. Ennek a nemes törekvésnek vagyok én hivatásszerű munkása és testvéri segítője. Ezért vagyok itt.

A lelkek templomának építése céljából vagyok itt. De most osztályrészül jutott gyönyörű, ékszerdoboz jellegű templomunk megmentésének gondja is.

Mitől kell megmentenünk templomunkat? Az árvíztől. A Körös árvízétől? Nem, hanem az eső, a csapadék árvízétől. Ugyanis megbízható és lelkes szakemberek bevonásával és irányításával föltártuk az egész templomkertben a 95 évvel ezelőtt földbeépített csapadékvíz-elvezető beton csatornákat. Ez mind eldugult és összetöredezett, azaz teljesen tönkrement. Ennek következtében évtizedek óta a templomunk falának a tövébe és alá folyt a csapadékvíz. Ezt a veszélyes állapotot haladéktalanul meg kell szüntetnünk! Ez előre be nem kalkulált, rendkívül nagy kiadást jelent. – Testvérek, segítsetek! Ne várjuk meg, míg megszakad és megsüllyed templomunk valamelyik sarka. Eppen elég baj az, hogy a fölvizesedés következtében belül másfél méter magasságban omlik mállik és hull a vakolat. Nem méltó Isten házához, az imádság házához. – Nagyon reménykedem. Nagyon bízom bennetek!

A 95 esztendő elvégezte a maga pusztító munkáját

Ugye, követjük nyomdokaikat?

beköszönő sorai

Uram, látod, mi van itt?

Wodiánerek megépítették, nekünk fönn kell tartanunk templomunkat.

Egyházközségünk minden tagjához szól küldetésem. De szalézi-szerzetes hivatásomnál fogva hangsúlyozottan az ifjúsághoz. Most már túl vagyok a kezdeti nehézségeken. Segítsetek az iskolai és a plébániai hitoktatás megszervezésében!

Sokat panaszkodunk fiataljaink lelki kultúrájának hiányos-

tünk ilyen célra történő átalakítását már megálmodtam. Segítsetek a Don Bosco Ifjúsági otthon megalkotásában!

Nem valaki, hanem valakik, vagyis sokan felelősök vagyunk!

És még valamit! Ifjúságunk lelki segítésében a jövőt építjük. De építhetünk-e jövőt, ha nem becsüljük meg a múltunkat?

Múltunk megbecsüléséhez hozzátartozik őseink megbecsülése is. De elválasztható-e őseink megbecsülése nyugóhelyük megbecsülésétől? A lezárt gyomai katolikus temető állapota miről tanúskodik? Ezt nem szabad tovább tétlenül néznünk!

Ez temető volt!

Ebből alakítjuk ki a Don Bosco Ifjúsági Otthont

2005. augusztus 16-ra, (Gyomára kerülésem első évfordulójára) ennek a dzsungelnek ismét kegyeleti helyé kell válnia! Ugye így lesz? Ha segítetek, igen! Köszönöm.

Beköszönő soraim legelején öreg jelzővel illetem magam. Ha az idő elhaladt is őszülő fejem fölött, lélekben fiatalnak érzem magam. Nem bírhatok annyit, mint gyomai káplán koromban, (1958-1960), vagy mint endródi plébánosságom idején (1977. márc. - 1982. dec.). De szent meggyőződésem, hogy sok segítőt leszek közületek. Csodát csak Isten tud tenni. De áldozatos, jó szándékú összefogással kisebb „csodákra” mi is képesek vagyunk. Előre is fogadjátok hálás köszönetemet érte.

Be is fejezem soraimat imádságos és hálás köszöntéssel; a jó Isten bőséges áldását kérve mindnyájatokra:

Páter Tímár Mihály

A dzsungelt ismét kegyeleti helyé változtatjuk!

ságai miatt. De megtettünk és megteszünk-e értük mindent?

Mécs László költővel vallom és bizonyára sokan valljuk: „E fiúkért valaki felelős!”

Nemcsak fiainkért, lányainkért is felelősek vagyunk.

Elsődleges lelkipásztori feladataim között tartom nyilván hogy a Plébánia telkén, vagy közel hozzá, legyen egy helyiség, ahol fiataljaink otthonra találjanak. Kihaszíratlan gazdasági épüle-

Mire ebből nagyterem lesz!

Gyoma, 2004. október 23.

Az időjárás ott sem volt kegyes, így a szabatermi megemlékezés helyett a Gyomai Református Nagytemplomban ünnepelt Gyoma népe, és néhány endródi ember is. A Kis Bálint Általános Iskola diákjai tartalmas, szép műsora és Dr. Latorcai János kereszténydemokrata politikus, Gyomaendrőd díszpolgára ünnepi beszéde után megkoszorúzták a Hősök emlékművét.

Részlet az ünnepi beszédből:

„Elárulva és megcsalva, kincstári pokrócba csavarva, villanydróttal összekötözve, arccal földnek ástak a földbe, mégis, eltört nyakcsigolyával, nem állunk perben a világgal.

Mi immár tanúságot tettünk, senki nem ítéltet felettünk, életünk adtuk a hazánkért, s igen, a világszabadságért, s ha lesz valaha örök béke annak mi lettünk előképe.”

Tóth Bálint Örök béke című, Nagy Imre és mártírtársai ravatalára írott verskoszorújával köszöntöm: Polgármester Urat, az Országgyűlési Képviselő Urakat, a Főtiszteendő és a Nagytiszteletű urakat, és az ünnepség valamennyi résztvevőjét!

Tisztelt Ünneplő Közönség! Hölgyeim és Uraim!

Az emlékművek, mint határkövek mindig elválasztják az élőket a holtaktól, az emlékezés, a múlt felidézése viszont lelki kapocs a már nem létező és a jelen között, ami összeköti az emlékezőket, akik őrzik egy elmúlt esemény, a forradalom, a hősök, a halottak, a mártírok, a megtiportak igaz emlékét. Az anyaföld, a hit és anyanyelv mellett a legnagyobb összetartó erő. Ezért vagyunk ma itt. Ezért emlékezünk ma a forradalom anyaföldben, vagy a világ bármely zugában nyugvó halottaira, ezért hajtunk fejet áldozatuk előtt, és ezért mondunk köszönetet a hősök meg-

szenvedett hozzátartozóinak, a hazából elűzötteknek, elmenekülteknek. Ma ezen a napon megkondulnak a lélek harangjai is s hírül adják: **Nem felejtünk!**

Nem felejtjük, hogy adóσαι vagyunk 1956-nak. Az emlékezés abban segít, hogy átgondoltan mondhassunk igent a jövőre. Mert minél világosabban látjuk, hogy mi történt velünk, annál egyszerűbb a válasz, hol van a helyünk a világban, hová köt bennünket a kultúránk és hová vezet bennünket a történelmünk.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Az idő, a történelem, különös folyam!

Néha – mint a sziklák között áramló folyó – nekiveselkedik, meglódul, medre szorosra szűkül, sodra magával ragad. Az ember hirtelen rádöbben, megérzi, hogy a pillanatnak, gondolatának ereje, teteteinek pedig súlya van. A háborút követő évtizedben éveken át a nemzetbe szivárgó hazugság, a fojtogató félelem és szorongás után 1956 októberére egyértelmű és világos volt az idő üzenete, mi az, amit mindenki akar, mi a mindenki számára fontos nemzeti érdek. **Éppen ezért, 1956 októberre kivételesen letisztult időszak!** Tisztázta, ki hol áll, ki hová tartozik, s miért éppen oda. Mindenki tudta, a barikádnak két oldala van, és 1956 októberében dönteni kellett, ki melyik oldalára áll. **1956. október 23-a élet és halál, az igazság pillanata volt!**

Nem lehetett mai szóval élve „Átértékelni az eseményeket” azt állítani, **hogy nem is volt két oldal.** Ezért utólag nem is állíthatjuk egymás mellé a szabadságukért harcolókat azokkal, akik miatt a szabadságért harcolni kellett.

Megbékélhetünk, és meg is kell békülnünk!

Meg kell békülni, de a béke nem jelenthet bocsánatot azoknak, akik összeálltak az elnyomókkal. A békét ki kell érdemelni, a bűnt tiszta szívvel meg kell bánni. E nélkül nincs és nem is lehet bűnbocsánat! A történelmet lehet árnyalni, lehet átértékelni, de az igazságot soha! Az igazság sohasem hazudhat! Az igazság tudja, ki volt a gyilkos, s ki az áldozat.

Október 23-a az a nap – Tisztelt Ünneplő Közönség –, amelyről szüleinknek, nagyszüleinknek még beszélniük sem volt szabad.

Pedig a tizenhárom nap csodák története volt! A tiszta lelkesedés, a hazafiúi teljesség, a feltétel nélküli összefogás csodájának időszaka.

November 4-ét követően a forradalmat meg lehetett taposni, harcosait be lehetett börtönözni, hőseit fel lehetett akasztani, történetét el lehetett tagadni, de sugárzását, üzenetét semmibe zární - soha! **Örökre beitta magát a lelkekbe!** Október 23-a a korszak elfojtott, homályba taszított lelkiismerete volt! 1956 októberre szüleink, nagyszüleink forradalma volt, hősen vagy félelemben, de hitelesen megélt személyes élményünk volt, sorsforduló vagy tragédia, életünk döntő pillanata. **A fiatalágunk volt!**

Ezeknek a napoknak az emléke – ha lelünk mélyébe falazottan is, de ott élt a mindennapjainkban, a szekrények mélyén féltve őrzött, sárguló újságlapok hasábjain, a soha elő nem vett fényképeken, a másokkal meg nem osztott élményeinkben, a padlások ho-

mályagban rejtekező, foszladozó nemzetiszínű szalagokban, zászlókban.

1956 októberében és az azt követő hideg napokban más idők jártak. Azokban a napokban, azokban a heteken nem az számított, hogy adnak-e az áldozatért valamit – mert adtak: **kötelet, börtönt, félbetört karriert és megvetést** -, nem az számított, hogy lesz-e haszna, s ha lesz mekkora lesz az!

'56 üzenete más volt!

'56 azt üzenete, hogy az úton végig kell menni, azt végig kell harcolni akkor is, ha eleve reménytelennek tűnik, ha bukásra ítéltetett.

'56 üzenete, hogy nincs személyes boldogulás a közösség boldogulása nélkül, hogy értelmes életet élni hit és elszántság nélkül nem lehet, de ha hiszünk – cselekedni is képesek leszünk!

Vannak küzdelmek, amelyek minősítik az embert, amelyek rangot adnak. **'56-ban a nemzet a becsületét szerezte vissza!**

Minden napnak – minden órának megvan a maga parancsa. Így volt ez '56 októberében, de így van ez ma is!

A mainak a parancsát – aki itt van – mindenki meghallotta.

Emelt fővel ünnepelni, tiszteletet adni a forradalom hőseinek! Emlékezni és erőt meríteni!

De az ünnep felemelő pillanataiban is ott kell hogy legyen a dermesztő novemberi napok képe, a megtorlás, a börtön, az üldözöttek keserűsége is. Nem felejtethetjük, hogy a mi szüleink nem fegyvert rejtettek, hanem egy álmod. Egy nemzet álmát, a szabadságról, ami ha halványan is, de mindig ott parázslott '56 vérbefojtott hamuja alatt.

...A forradalom óta 48 év telt el, s már tizennegy éve természetessé vált, hogy mindennapjainkra nem vet fenyegető árnyékot egy idegen hadsereg jelenléte. Hogy nem kell lakolnia apának a fiáért, s a fiúnak nem kell szenvednie az apa bűnösnek hazudott életéért.

A szabadság ma itt van közöttünk, s mégsem látjuk azt a maga teljességében. Sőt! Egyre jobban érezzük, hogy abban a régen álmott szabadságban több, sokkal több volt. Több, mint amit a mai politika adni tud, több, mint amit ma ígérnek, **abban a közösen akart szabadságban benne volt a jólét reménye is.**

...Vajon világosan és tisztán látjuk-e '56 októberének valódi üzenetét, és vajon hányan ismerik '56 helyi történéseit, az itt jelenlévők közül is, és hányan tudják, hogy Gyomán, 1956. december 12-én, az utolsó sortűz, az egri sortűz idején a hős elődök itt a téren tűntek a szabadságért, a demokráciáért.

Felelősségünk óriási! Valamennyiünknek el kell jutni a felismeréshez: most is csak az összefogás segíthet, csak a közös akarat biztosíthatja egy mindnyájunknak otthont és lehetőségét adó haza megteremtését, kényszerpályánk, az európai unió út sikeres végigjárását. Vezéreljenek ebben bennünket Márai Sándor örökérvényű sorai:

„Angyal vidd meg a hírt az égből,
Mindig új élet lesz a vérből...”

Rovatvezető: Cs. Szabó István

Gyoma néprajza

Határok, határbejárás, „határvillongások” a XVII-XVIII. sz-i Gyomán VIII. befejező rész

1773. november 19-én Erzsébet napján „hajtották el Ványaiak erőszakosan az 1773. Április 20-án /tilosban legelő, gyomai szabadosok/ által /béhajtott marhákat csak egyedül egyazon marhákat elhajtó emberek hányan voltak s kik voltak, mingyájokat Bőszörményi György Gulás Bojtár csak maga Lévén akkor a Gulánál nem tudgya. De a többek között esmérte ezeket, Ugymint Dolha János, Gulás Szakra András, Farkas a ványai Mészáros és egy Görög Legény /: lehetett román, szerb, nemzetbeli is mert akkoriban aki ortodox görög keleti hiten volt azt mind közönségesen mondták görögnek is, vagy feljebb a Tiszaháton, s a hajdú városokban meg „oroszhitű” volt a meghatározás.”

„1773. november 9-én Bíró István február 11-én el hajtott két lova közül az egyiket, egyik Lovát hazahozta, az Ványaiak által el hajtottat, Törös János Csikós ménességéből.” 1774. Január 17. Ványaiak elhajtván 2 Darab örüt / ürüt, ivartalanított kos/ a Kő Szigetből. Ugyantsak Ványaiak bé hajtották Kováts János Uram Két jó disznait, az alább valót Le vágták, a Szebbiket ölbe rekesztették de a Kováts János Úr fiai ki eresztették ézczaka remélvén hogy haza jön, de az haza nem jött, el bojongott most is oda van.”

1774. Máj. 11. „Ványaiak bé hajtottak 5 darab Lovakat, 1 Lovat agyon vertek, mind a hatott jelentették Nemzetes Almási Szólga Bíró Uramnak Békésre. Kívül szánottak a határon / ti. a gyomai-ványai határon beleszántottak a ványai határba/ Harmati és Bekő /gyomai lakosok/ azért hajtották bé azon 5 darab Lovakat a Ványaiak s egyet agyonverének.”

1774. október 29-én a gyomai előjáróság következő tanuknak fizetett úti költségeket, akik tanuskodtak a gyomai-ványai „villongásokban”; /Túr/Kevibe Szabó Istvánnak, Kartzagon Hajdú Jánosnak, /Körözs/Ladányba Boros Jánosnak, Szeghalomba Hídi Mihálynak, Vésztüre Lovas Istvánnak, /Füzes/Gyarmatra Gacsári Jánosnak, /Nagy/Szalontára Domány Ferentznek, Domány Gergéjnek, Domány Istvánnak.” /máshol; Domjányl/.

1775. Augusztus 10-én hajtották bé a Póhalmi életből /gabonából/ Ványai Lajos Szarka András Sertesései 101. Darabor, jelentették Nemzetes Hergéti Szolga Bíró Uramnak. Aug. 17. Kiváltotta Szakra őket fizetvén értük 54 forintokat, el is hajtotta.”

„Kaszálláskor mult öt ersztendeje hogy Sebes Ér parton is Lévo Hármás Határt el Hányatták az Urak Mikor azt el hányták Gyomai Ember ott nem volt, ha-

nem Helység számára kaszálván Gyomaiak s meg Látvann ott Sok Embereket Lenni mikor már el vólt hántva akkor mentek oda. Ezek ugy mint; Oláh György mortuus/időközben meghalt/, Kováts János Eskütt, Gál Miháj Eskütt, Pólus János Eskütt, Hajdú Miháj Szabados Az Urak Közül jelen voltak Tekintetes Szolga Bíró Almási Dániel Úr, Orbány Ignázt Commissárius Úr, / csendbiztos=csendörök parancsnoka/, Séner Tisztartó Úr mortus /időközben meghalt/, és MÉLtóságos Uraság Káplárja Veres György. A több Cursualis Határokat is /Cursualis="folyó határ"/ a Gyomáru Ladányba menő útig mind el hányatván az ott lévő tekergóus Iván Foka ere hagyattatott a Határnak, a Vig Érig /ez a Vég és lenne az utolsó ér a gyomai határon/ Mely Vig Ér mostan is a Tanúk által, Ványai Terrénomot /területet/ és egei Pusztát /amely akkor már a gyomai határba volt régen bekebelezve/ különböztető Cursualis Határnak mondatik Sigillum Gyomensis Die 9-a Augustini 1775/ hiteles pecséttel Gyomán 1775. Augusztus 9-én/.

A csabai járás szolgabirája /merthogy Gyoma a csabai járáshoz tartozott/ az elébe hajtott „elfogott sertésekről” a következőket írja a gyomai főbírónak; „Jó Akaró Bíró Uram! Mint hogy a Controversiáru /vitott határról/ el fogott disznóknak eleség és Gondviselés kívántatik, a'mellyet én azon okból, hogy Árpám, s arra való helyem nintsen, nem vállalhatok, azokat vissza hajtatom; adgyon hírt Kegyelmed a'Méltóságos Uraságnak, és annak erántok teendő rendelkezéséhez szabja magát; én ugyan mint Controversiában lévő Földrről bé hajtottak felől, ugy idejében tett resignációjok/átadásuk/ eránt is, Annak idejében bizonyoságot tészek, maradvann Jó akarója Hergécz Imre Szolga Bíró mp. Csabán 30-a July 1785.”

Alább irt Nemes Déva Ványai Várossa Lakossai adgyuk tuttokra Mindazoknak azkiknek illik, ezen Levelünknek rendiben, hogy a'melly Hat Bikákat mai anponn Gyomai Birák Uramék minékünk kezünkben attak, azokat valósággal elis hajtottuk, oly conditioval, hogyamelly Gyomai három Szekeret és 10 Darab Lovakat hozzá tartozó minden Szerszámokkal együtt Nemes Ványai Birák Uramék a Pó halmi Varsányban az Ördög Árkán túl Nád Vágásért bé hajtottak, és mai napig is, kezek alatt tartják-Ugy az ottan minden el szedett zálogokat és zálog váltás-gért tett fizetéssekett is-mihelest haz érkezőnk, minden tsalárdság és halogató-s vagy ki fogás nélkül a Gyomai kiváltó birtokosoknak minden, hiba fogyatkozás és hátra maradás nélkül mind egy darabig vissza bocsáttuk s kezekbe adgyuk...” Gyoma 1777.febr.21.

Ezzel a VIII-ik közreadással nagy sajnálatomra bé is rekesztem gyomai-ványai „határvillongások” sorozatát

merthogy kifogytam vala a levéltárban jó húsz esztendeje kiszálalt jegyzeteimből. Éppenséggel lehetne még ezt taglalni, de nehogy elunja olvasóközönségünk hát újabbat szálalok ki ebből a hajdanvolt, régmúlt szép izgalmas világból.

Cs. Szabó István

TÉVES ADATOK! VÁROSUNKRÓL AZ IDEGENFORGALMI „ISMERETTERJESZTÉSBE”

A minap Békéscsabán a Megyei Könyvtárban nagy örömmel vettem kezembe nem túl régen megjelent hazánkról szóló idegenforgalmi tájékoztatás céljából (legalábbis feltételezem) megjelent testes kötet. Nohát lássam, mit is írnak ebben városunkról? GYOMAENDRÖD címszónál aztán a következőket olvashattam, mintegy képzeletbeli lórúgásként;

„Mindkét falu a török uralom után települt újra, Gyoma részben katolikus németekkel, Endröd református magyarokkal.”

Majd a református gyomai templomnál PAPP Zsigmondról írja; "zseniális dilettánsnak nevezte őt Németh László író.”

Nem szaporítom a szót, mint tudjuk Gyomát volt református vallású őslakosai és a Felső-Tiszavidékről, Nógrádból, Gömörből visszaszivárgó (s magukkal hozott rokonság) – szintén református vallású – elmenekült családok késői lezármazottai ülték meg újra. 1830 táján pedig Mezőberényből evangélikus vallású németeket telepített át az uradalom akkori főintézője Csepcsányi Tamás. Endrödöt meg Nemeskerekiből és szintén felvidéki vármegyéből jött római katolikus magyarok, szlovákok ülték meg újra. Miként és hogyan s ki keverte ezt így meg? Nem tudhatni! A forrás: Dr. Czellar Katalin – Dr. Somorjai Ferenc: MAGYARORSZÁG Panoráma nagy úti könyvek Budapest, 1992. 628-629 old.

Ami Papp Zsigmondot illeti; soha nem találkozott Németh Lászlóval s nem is leveleztek! Ez a „félreértés” onnan származik, hogy Tandi Lajos egy Papp Zsigmondról, a hajdani Új Auróra folyóiratban megjelent cikkében hivatkozott arra, hogy az ilyen eredeti tehetségeket mint Papp Zsigmond Németh László „zseniális dilettánsoknak” nevezte egy írásában. Ezt félreértve egy régebbi Békés megyei útikönyv szerzője „beépítette” Gyomához, mintha Papp Zsigmondot valószínűsítően nevezte volna Németh László „zseniális dilettánsnak” (ami lényegében igaz is lehet).

Mivel lapunk „rajta” van az Interneten s e kis méltatlankodásom napvilágot lát VÁROSUNKban, talán sikerül javítani fenti útikönyvbéli félretájékoztatáson.

Cs. Szabó István

DIES IRAE (A Harag Napja – 1944. november 5-6.)

szülőhelyünkön - 2. rész

Erre a napra, a község háza pécsettjével szabályos idézést kaptak a fiatalok — a lányok is —, hogy közmunkára jelenjenek meg a község házában, kilátásba helyezett kemény büntetés terhe alatt. Fél nyolc körül gyülekeztek az udvaron. Ott volt hősünk, az 5. gimnazista Zoltán is. Átküldték őket a községi istálló elé, s a levante parancsnok szerszámokat — ásót, kapát, csákányt vételeztetett fel velük. Sorakozót rendelt, s megindultak a fő úton Endrőd felé. Énekelni azonban nem énekeltek, nem volt senkinek kedve, még ha parancsba kapták volna, se. A vasúti sorompón túl a kukoricakúpokba rejtve a betonútra szegezett német ágyúk sorakoztak. Ezek már ott voltak néhány hónapja, de mintha álmok szálott volna a községre és vezetőire, senki nem vette komolyan. Az álcázott ágyúkon túl a betonútról a levante parancsnok levezé nyelte őket a szántóföldekre. Néhánszáz méterre lehetek csak a gyomai állomástól és a vasúti töltéstől. Itt már valakik dolgoztak előttük: friss földhányás mellett szabályszerű lövészárkok cikcakkozott, helyenként ágyúállással megszakitva. Világos volt annak a számára is, aki katona nem volt soha, hogy itt már szabályos védővonalat építenek a harcászati fontosságú vasúti állomás és a közeli vasúti híd védelmére. Kisebb csoportokra osztották őket, egy-egy honvédtizedes alá rendelve, az ő csoportjukban főlismert egy nyomdászt a fiával a házukkal szomszédos nyomdából, kívülük egy kubikosforma ember dolgozott velük zöld katonaládát hozva magával. Köszöntötték egymást, de nemigen beszélt senki. Nem akarták elárulni a gondolataikat, pedig azok igencsak azonosok voltak. A védővonal, amit ástak, Gyomát védte a Gyoma és Endrőd közötti sávban, talán még most is megvannak a nyomai. Ezt tartotta a német hadvezetés védhetőbbnek és fontosabbnak, Gyomát, hiszen itt ment a vasútvonal, itt volt a repülőterük, a hadikórház is. A gyomai közúti híd körül alakították ki a légvédelmi ágyúkkal a másik védelmi vonalat.

Ahogy az első vágást megtették a csákkánnal, egyre sűrűbben szálltak fel a német gépek a fattyasi legelőről, s egyre alacsonyabban. Nem sokkal fél három után egy német repülőgép a berényi út fölött valahol kioldotta bombáját, és fölcsapott nyomán a földgejzir; e pillanatban megszólaltak Endrőd felől a gépfegyverek. Mindenki eldobta a lapátját, ásóját, csákányát és futni kezdett Gyoma felé. Zoltán is otthagya szerszámait, igyekezett a többiekkel a vasútállomás felé, csak a kubikos-forma ember csomagolt el komótosan, lecsukta a zöld katonaláda tetejét, ivott egyet a kulacsából, azután — miközben a többiek rohantak — nyugodt léptekkel indult el a kukoricatábla felé.

Az állomáson nyitott teherkocsik álltak. Padok, lócák voltak bennük, azon katonaruhás magyarok ültek halott sápadtan. Zoltán csak nemrégiben látott halottat életében először, a nagypapját. Ezeknek az embereknek pont olyan halothalvány volt az arcuk, csaknem olyan merev is, mint a nagyszobában kiterített nagypapjé, ahogy a fegyverüket szorították a padon ülve a lábuk között. Alighanem Csaba felől, golyózápor elől menekültek. Ahogy elhagyta az állomást, a fő úton futott hazafelé. Akkor már jobbról-balról a járdán is lehetett látni futó embereket, ki tudja, miért, a templom, meg a városháza felé. Megbolydult az egész község.

A házakon, meg a tetőkön, ahogy az akkori rendelet szót, ki voltak tűzve már a másnapi nemzeti gyásznapi, a fekete meg a nemzetiszín zászlók. Zoltán kifulladásra érkezett haza. Otthon nem hallották meg a géppuskák kelepelését. Az édesanyja nyugodtan hozta elé az ételt, amikor óriási csattanással, a szomszédba, a református kántor házába becsapott egy gránát. Aztán még egy: az a templomot találta el, de nem a tornyot, hanem a föliratot: „Tebenned bízunk eleitől fogva.” Az anyja csak most riadt föl, s az első volt, hogy rákiáltott Zoltánra: — A zászlókat húzd be gyorsan a padlásról!!

Még mit gondolnak ró-
lunk az oroszok!
(Eszében volt a fia
gyászszalaggal átkö-
tött kórkádjára márci-
usból, amikor így
tiltakoztak a német
megszállás ellen a diá-
kok.) Zoltán sok ked-
vet nem érzett, hogy a
lövöldözés közben föl-
siessen a padlásra, de
azért engedelmeske-
dett. Fölrohant a desz-
kalépcsőkön,
végigbukdácsolt a fe-
hérré meszelt gerendá-
kon (a tűzveszély miatt

volt bemeszelve a gerenda), a macskapiszok-szagú búzarakásokon keresztül, megkereste a tető fölnyitható bádogablakát, ahol a két zászló ki volt dugva: a nemzetiszín, meg a gyászzászló. Nagy nehezen fölnyomta karjával a tetőnyílás fedelét, s ahogy kidugta a fejét, hogy behúzza a két zászlót, újabb robbanás! Most már közvetlenül a szomszéd háznak a tetején seprét végig a sok repsz, de talán az ő házukon is. Visszarántotta fejét, és hagyva a két zászlót, hanyatt-homlok szaladt le a lépcsőn. Anyja kétségbeesve kiáltozott: — Itt vannak az oroszok!!! Most mi lesz, hova menjünk?? Ekkor egy újabb lövés következett, egy repszdarab be-

vágott az asztalra a halvány almavirágos családi porcelánok közé. Ebben a pillanatban a kapuban megszólalt az apja kerékpárcsengője, most érkezett haza Szeghalomról az öccse családjától. Anyja kétségbeesett unszolására — mert a hírek szerint Makón agyonlőtték vagy elvitték a levanteket — kezdtek fölfordítani a bombázások elől a pincébe rejtett értékeket, s földobálni a gazdasági udvarról áthúzott parasztszékére. Zoltán a kis tulipántos ládikáját szorította a kincseivel magához, benne a németellenes cserkészregényével, amit nyáron írt, s október 15-ig kellett volna beküldenie Pestre a pályázatra. A cserkészsapkáját meg bedobta a szomszéd ház kerítésén át az udvarba.

Ahogy átérték a Körös hidján, még egyszer visszapiantott a szülőhelyére: iszonyatos színjáték folyt a tornyok háttérében az alkonyodó égen, mint egy rettenetes történelmi színjáték részlete. Egy tragédiáé, amelynek a végkifejletét nem lehetett tudni, de nagyon lehetett sejteni.

A reggel bevonuló orosz hadsereget a gyász és a remény színei: fekete és nemzeti lobogók fogadták a házak tetőin és oromzatán. S ez nagyon illett az újabb nemzeti gyásznaphoz.

Szilágyi Ferenc

HUNGELL KFT

**EGYEDI
CIPŐGYÁRTÁS!**

34-től 48-as méretig
női és férfi alkalmi és utcai modellek.

DEFORMÁLT LÁBRA IS, igény szerint.

Természetes alapanyagokból,
Rövid határidőre készítjük a cipőket.
MÉRETFELVEVŐHELY: HUNGELL KFT
Gyomaendrőd, Fő út 140/2. Tel.: 06-30 283-42-60

HÍREK A KÁRPÁT-MEDENCÉBŐL

„... megmarad egy diadalmas erdélyi igazság: ez a föld egymás mellett... megtartja örökös tarka virágzásban a népeket, akik rajta és érette munkálkodnak.“

Kós Károly, 1925.

Botladozik a csángó közösségi házak programja, elúszhat a kiutalt támogatás, ami 13 millió forint. A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztérium a pusztinai csángó magyarok közösségi háza felépítésére utalta ki az összeget, amelynek felhasználása meghiúsulhat, mert az építési engedélyt az illetékes hatóság még mindig nem adta meg. A csángó közösségi házak építésének ötlete 2000-ben merült fel. A Moldvai Csángómagyarok Szövetségének vezetői tájékoztatása szerint Forrófálván, Pusztinán Somoskán, és Rekecsinben a telekvásárlás már 2001-ben megtörtént. Az akkor indult csángó oktatási program nyomán már több Bákó megyei településen az állami iskolákban oktatják a magyar nyelvet, irodalmat. Vannak akik azt remélik, hogy rövidesen megoldódnak a pusztinai közösségi ház építési engedély gondjai és 2005-ra működhet.

A Magyar Polgári Szövetség alig 4 nap alatt összegyűjtötte a parlamenti választások indulásához szükséges 25 ezer aláírást a fővárosban és 15 megyében.

Az MPSZ elnöke, Szász Jenő ugyanakkor sajnálattal közölte, hogy Markó Béla, az RMDSZ elnöke nem fogadta el Tökés László meghívását, melyet a püspök a két politikai alakulat elnöke közötti párbeszéd érdekében kezdeményezett.

Páskándi Géza A hazáért és a szabadságért című Rákóczi-dramájának ősbemutatójával nyitja a színházi évadot a nagyváradi Állami Színház Szigligeti társulata. A darabot Koltay Gábor állította színpadra. A darabnak az adja az aktualitást, hogy a Rákóczi szabadságharc 300-ik évfordulója van.

A szerb kormány nem fogja el és nem is adja ki a Nemzetközi Törvényszéknek (NT) a feltételezett háborús bűnösöket. A szerb igazságügyi miniszter szerint két lehetőség van: a vádlottak önként adják fel magukat Hágának, vagy pedig a szerbiai bíróság elé állnak.

A szerb oktatási minisztérium engedélyezte a magyarországi szakközépiskolai tankönyvek (83 félé) szabad használatát a vajdasági iskolákban.

A Nagyszalontai önkormányzat megnyerte azt a tervpályázatot, amely a Békéscsabát Nagyszalontával összekötő kerékpárútra vonatkozik. A biciklisáv egészen a városházáig vezetne Nagyszalontán.

Az Informatikai és Hírközlési Minisztérium (IHM) 30 millió forinttal támogatja Csíkszék, de a közeljövőben további csík-település rácsatlakozását a világhálóra. A vidéki iskolák, teleházak, és más közintézmények összekapcsolása válik lehetővé.

A Kárpátaljai magyarság is megünnepelte október 23-i forradalmunkat. Ungváron és Beregszászon tartottak megemlékezést.

A csángó magyar diákok tanulását segítheti az, aki „kereszt-apa”-ságot vállal, azaz anyagilag támogatja egy-egy diák magyar nyelvű tanulását, mert a családja nem tudja ennek költségét vállalni. Évi 30 ezer forintnyi összegre lenne szükség 1 diák magyarul tanulásának támogatására. További információt az Interneten lehet megkapni.

A romániai kiskorúak koldulása elne fog össze a Csíkszere-dai Polgármesteri Hivatal, Csendőrség és Rendőrség. A cél, hogy a gyermekek koldulására létrejött bünszövetkezeteket is felszámolják.

FELHÍVÁS!

A Templomos Lovagrend Tiszántúli Komtúria, a Templárius Alapítvány, az Élet-másokért Egyesület, a helyi kereszténydemokraták és a Karitás Gyomaendrődi csoportja idén újra megrendezi a
„SEGÍTSÜNK A RÁSZORULÓ GYERMEKEKEN!”
 jótékony célú adakozását.

Helye: Szt. Imre Katolikus Templom (Gyomaendrőd – Endrődi városrész)

Ideje: 2004. december 16. csütörtök de. 10. 00 – óra

Gyűjtünk: tartós élelmiszert, írószert, játékokat, könyveket, fogkeféket, fogkrémeket, szappant, törölközőket, plédet, számítógépet nyomtatóval és minden olyan dolgot, aminek egy gyermek örülhet. Figyelem: ruhát nem gyűjtünk! A Szent Kereszt Magazin felajánlásából 200Ft/db áron Ön is segíti a Gyomaendrődi jótékony célú adakozási ünnepségünket!

A felajánlásokat a következő címre kérjük eljuttatni:

Szt. Imre Róm. Kat. Plébánia Hivatal
 5502 Gyomaendrőd, Fő u.1. sz.

Aki anyagilag tud segíteni, annak előre is hálásan köszönjük.

Számla számunk:
 Templárius Alapítvány
 Endrőd és Vidéke Takarékszövetkezet
 53200015-11060273

A közlemény rovatba kérjük feltüntetni, hogy „Segítségünk a rászoruló gyermekeken!” céljára és a közlemény rovatba kérem feltüntetni az adományozó adószámát, hogy igazolást tudjunk kiállítani.

Isten fizesse meg minden jószándékú Ember adakozását és segítését.

Fr. Ungvölgyi János
 commendator
 Templomos Lovagrend Tiszántúli Komtúria
 5502 Gyomaendrőd,
 Martos Flóra u. 5. szám
 Tel/fax: 06-66/284-155
 mobil: +36 (30)294-0650
 e-mail: ungvjanos@bekesnet.hu

Evangélikus Oldal

Ádvent elé

„Íme, elküldöm előtted követemet, aki elkészíti utadat; kiáltó hangja szól a pusztában: Készítsétek az Úr útját, tegyétek egyenessé ösvényeit!” *Mk 1,2-3*

Kedves Olvasó!

November van. Már csak néhány elsárgult levél az, amely még mindig kitartóan kapaszkodik az ágába, mely az életet jelentette neki. A kopasz fák, a hosszú éjszakák, a hidegben pársodó ablakok emlékeztetnek rá: Ismét közeledik a tél. Lassan ismét Ádventbe lépünk keresztény naptárunk szerint.

Ahogy a nappali órák világossága, olyan hirtelenséggel tud tova tűnni az Ádvent, hogy ránk köszönjön a Karácsony, ha nem készülünk fel rá a maga idejében. Talán furcsa kép ez, hiszen a sötétségbe érkező igazi világosságot ünnepeljük akkor, de mit jelent ez a világosság, az őt be nem fogadó sötétségnek?

Ádvent. A várakozás időszaka. A készülődés ideje. Várakozni és készülni. Megállni és elcsöndesedni. Ezeket jelentik itt a számomra. Mégis, manapság egyre idegenebben hangzanak ezek a szavak. Főleg így év végéhez közeledve. Rohanunk, és sokszor nem vagyunk hajlandóak, nem tudunk megállni. Még megtorpanni sem. A mindennapok gondjaival terhelt rohanás meghatározó a ma emberére nézve. Az év vége feladatai hajszojják tovább, hiszen annyi még az elkészítenivaló. Készülődünk, de megállni, elcsöndesedni már nincs időnk. Környezetünket díszbe öltöztetni nem olyan megterhelő, mint a szívünket. A harsogó élet, harsogó készülődéssel várja az Eljövételt.

„Kiáltó hangja szól...” – olvassuk az írást. Ebben ma sincs hiány. De sokszor az ünnep lényegétől legidegenebb hangok a legzajosabbak. Jó lenne meghallani a lényegét, és a máz alatt felismerni az igazi ünnepet. Ehhez azonban kell az elcsöndesedés, és kell egy önvizsgálat, hogy önmagunkat, szerepünket és helyünket megtaláljuk a közeledő ünnepkörben. Ekkor tapasztalhatjuk meg az igazi szeretetet, a szeretetnek azt a betlehemi kisgyermekben megtestesülő kiteljesedését, amely képes volt megváltoztatni a világot, amely képes volt újjá építeni azt az ezerszer felperzselt utat, amely a Teremtőnkhez kötött minket.

Kiáltó hangja szól, és megállít minket, mielőtt útjaink elkerülnék egymást. Ha meghalljuk, akkor megtapasztalhatjuk, hogy jó néha megállni. Időt kell szakítani arra, hogy az ember betájolja magát, hogy megtalálja a helyes utat. Isten felé, a má-

sik ember felé, hogy mi is megtapasztalhassuk a szeretet kiteljesedését. Nem egy családi ünnep szeretetét, amely megreked egy család, egy lakás szűk falain belül, s amelyre talán nyomasztó lehet előretökinteni egyedülállóként, magányosan. Nem a pompában, csillogásban és az üzletek többszörösére nőtt forgalmában mért szeretetét, mely hímes máz, de sokszor csak kiüresedettséget rejt maga mögött. Hanem az értünk áldozatot is vállalni tudó szeretetét, amely utat talál magának Isten és ember, ember és ember között. A falakat, akadályokat legyőző, mérhetetlenül áradó szeretetét, amely mégis a legnagyobb szerénységben, szinte lopva érkezett közenk egy betlehemi jászolba.

Álljunk meg hát, és együtt induljunk tovább. Isten igéjével és imádsággal készüljünk Ádventben a szeretet ünnepére, hogy ne csak egy csillogó és egysíkú családi ünnep legyen, hanem a Krisztusban kiteljesedett szeretet ünnepe.

Horváth Z. Olivér
evangélikus lelkész

Gyülekezeti alkalmaink:

Istentisztelet:

vasárnap 9 órai kezdettel a gyülekezeti teremben
(Minden hónap 2. vasárnapján úrvacsorai alkalommal.)

Gyülekezeti Bibliaóra:

csütörtök, 15.15 órai kezdettel

Hivatali elérhetőség:

Telefonon egyeztetett időpontban.
Telefonszám (hétköznap 9-17 óra között):
56/352-437

Alkalmainkra minden Testvérünket és Érdeklődőt szeretettel várunk!

W SZONDER W

Kereskedelmi és Szolgáltató Kft

Cipőtalpbélés gyártás

Kéreg forgalmazás

Üzem: 5502 Gyomaendrőd Fő út 81/1

T/Fax: 06-66 386-037

Mobil: 06 20 451 1944

NEUBORT KANDALLÓK!

Kemencék, cserépkályhák, kandallók, kerüti sütők építését határidőre, kifügastalan minőségben vállalom! Megrendelés alapján egyedi kivitelben!

Neubort László kandallóépítő,
Gyomaendrőd, Fő út 52.

Telefon, fax: 06 66 283-492
Mobil sz.: 06 30 349-1655.

GYEREKEKNEK

Mesék, versek...

Kedves Gyerekek!

Levelet hozott nektek a postás bácsi Békésről. Egy óvó néni írta, GABI óvó néni, aki kislány korában Endrődön élt, és az Öregszőlői Szent Imre Iskolában tanult. Olvassátok jó szívvel, mert ő is úgy írta nektek.

Iskolánk udvarán (Kemenes Inez)

Iskolánk udvarán
Fúj a szél, fúj a szél,
Hullik a fákról
A szomorú falevél.

Megeredt az eső,
Csepereg, csepereg,
Sohse jössz vissza már
Gyönyörű kikelet.

Lobbanj fel rőzseláng
Pattogó, pattogó,
Holnap már itt a tél
Vág a szél, hull a hó

Kedves Gyerekek!

Tornáztatok, hajladoz-
tok, mint a fák, jobbra, és
balra. Közben halkabban,
erősebben susogjatok, mint
a szél. Jó játék lesz!

Szeretettel üdvözöllek benneteket: Gabi óvó néni

A többi osztály mind mind elmaradt...(Várnai Zseni)

A többi osztály mind, mind elmaradt.
A csöpp diák, az elsős elemista
A minden titkok ajtaját kinyitja
És messze szállott még vizsga előtt...

A többi osztály mind, mind elmaradt.
Gimnázium, sok szép diákos évek.
Kis játékok, szerelmek, dalok, élel,
Mind elfutottak ő előtte...

Én nem tudom, hogy Túlnon mi a rend?
De megnőnek ott a kislányok,
Kis kihunyt csillagok, ellobbant világok
Tán új életre gyúlnak ottan ők...

Nem is olyan régen, szeptember elsején együtt örvendtünk a vidám izgalommal iskolát kezdő gyermekeinkkel itthon és máshol a világban.

Ugyanakkor együtt is sírtunk a sírókkal is. Döbbenettel és fájó szívvel gondolok és gondoljunk gyermekek, szülők és mindnyájan, az oszétiai tús dráma áldozataira. Iskolás gyermeket és tanáraitak ejtették túsul, és gyilkolták meg kegyetlen hidegvérrel, a tanév első napján. Több százán áldozatai lettek az újkori Heródesnek, a terrorizmusnak.

A gyermek még ártatlan, tiszta szívű és gondolkodása nem fondorlatos. Éppen ők kellett a hideg szívű, kegyetlen „Heródesnek” – akik mindig újra meg újra születnek valahol a világban –, akiknek ártatlan élet-áldozat kell!

Kedves Felnőttek!

Gondolkodjunk és neveljünk! Tanítsuk meg gyermekeinket (még magunkat is!) a sorokból – a sorok mögött is látni, olvasni. Eleltszükséglet hogy gyermekeinkből értelmesen gondolkodó, jóérzéssel cselekvő nemzedék nevelődjön – akik nem adják magukat oda egy tál lencséért, vagy annak reményéért.

Örködjünk gyermekeink fizikai, lelki és erkölcsi élete fölé. Ily módon örökítsük át az életet. A meggyilkolt gyermekek áldozata örök mementóként maradjon szívünkben!

Halottak napján értük is égjenek a gyertyák!

Rojk Gabriella
Nyugdíjas óvónő (volt endrődi lakos)

SPORT

A múlt hónapi számból kimaradt mérkőzések:

IX. 5. Algyő-Gyomaendrődi VSE: 3:1

21. perc: Farkasinszki beadását Papp a kapu sarkába gurította, 0:1.

56. perc: Az elmélázó védelem mellett a vendég kapust is kicselezve egyenlített Algyő:1:1.

60. perc: A kapufáról visszapattnó labdát lötték a hálóba:2:1.

75. perc: Mesterhármással állította be a végeredményt a hazai csapat: 3:1.

Jó: Hanyecz, Hornok, Tóth.

14. Gyomaendrőd VSE - - 3 1-13 -

Megyei I.O.: Gyoma FC-Békés: 6:1.

A vendéglátók alaposan kitömték vendégeik hálóját. Gól: Szegedi, Hunya (2), Kézi (2),

Jó: Dobó, Szegedi, Beke

11. Gyoma FC 1, 4, 4, 11-8, 5

IX. 12.

Vésztő-Gyoma FC: 2:0

A hazaiak biztosan tartották otthon a 3 pontot. A mienk lankadtn játszottak, bár a szerencse is elpártolt tőlük.

Jó: Szabó, Dobó, Szegedi.

12. Gyoma FC 1, 2, 2, 11-10 5

Október 16.

Kondoros-Gyomaendrőd VSE: 2:2

Végre pontot szereztünk, elfogadhatóan játszottak a fiúk. A két gólt Mazán és Tóth szerezte.

Jó: Beinschróth, Mazán, Farkasinszki.

14. Gyomaendrőd VSE - 1, 8, 6-37 1

Megyei I. O.:

Gyoma FC-Mezőhegyes: 1:4

Alaposan meglepte vendéglátóit Mezőhegyes. A hazaiak egyetlen gólját Furka szerezte. A múlt heti gólszüretnek meglelt a bőjtje.

14. Gyoma FC 4, 2, 4, 23-18

Október 23. Gyomaendrőd VSE:Cegléd: 0:1

A 15. percben eldőlt a pontok sorsa: az endrődi védők nem fedezték a Cegléd csatárait. A fedezetlenül álló Szokoli a kifutó Hanyecz mellett gólt szerzett,0:1, sőt egy óriási kapufát is löttek a vendégek. Forduló után a hazaiak uralták a pályát, a kínálózó helyzetek kimaradtak.

Jó volt: Mazán, Beinschróth, és Tóth Csaba.

14. Gyomaendrőd VSE - 1 8 6-37 1

Megyei I. O.

Méhkerék:Gyomaendrőd FC 1:0

Unalmas I. félidő után sok helyzet adódott mindkét csapat előtt, azonban csak Méhkerék értékesített egyetlen lehetőséget s megszerezte a 3 pontot.

Jó: Dinya, Csikós, Timár A.

10. Gyoma FC 4,2,5, 23-19 4

Endrőd, 2004. október 23.

A Szent Imre Római Katolikus templomban kezdődött az ünnepség, szent misét mondott az áldozatok lelkiüdvéért Iványi László plébános úr, prédikációjában is a forradalomról és a magyar szabadság áldozatairól, valamint Kapisztráni Szent Jánosról emlékezett, aki mint ismeretes az 1456-os Nádorfehérvári győzelem meghatározó egyénisége volt mint pap.

A rossz idő miatt az ünnepség további részét is a templomban tartottuk A Rózsahegy Kálmán Általános Iskola diákjai énekekkel és versekkel meghatóan szép és színvonalas műsort adtak. Az ünnepség szónoka Dr. Latorcai János országgyűlési képviselő, Gyomaendrőd díszpolgára volt. Részlet az ünnepi szónoklatból:

„Dönts el magyar, mondd ki a szót!
Itt visszalépni nem lehet!
Az ifjúság acél-szíve
a forróságtól megreped!
Dönts el magyar, dönts el diák
és fonjuk láncá a kezünk!
Dönts el, ki élsz itt e honban
Velünk jössz-e? Vagy ellenünk?!...”

Kiss Dénes költő méltatlanul keveset idézett, 1956. október 23-án írott és először másnap, október 24-én a Pécsi Egyetem Rendkívüli Kiadványának első oldalán megjelent, a kortársakhoz szóló, de a ma élőknek is egyértelmű üzenetet hordozó verse idézett részletével köszöntöm: A Polgármester Urat, a Képviselő Hölgyeket és Urakat, a Plébános Atyát, Endrőd Ünneplő-tisztelgő Közönségét!

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Sokan hangoztatják mostanában, hogy el kell felejteni, le kell zárni a múltat, s végre csak a mára, máról pedig a holnapra kell összpontosítani!

Igen, valóban le kellene zárni a múltat, jó lenne csak a mával és csak a jövővel foglalkozni, de az sajnos még mindig nem időszerű. Nem időszerű, mert a múltat lezárni mindaddig nem lehet, amíg nincs őszinte bánat, amíg mindennapjainkban ott kísértenek a múlt árnyai, a nem oldódó félelmek, amikor büntetlenül lehet fenyegetni törvénytisztelő békés polgárokat, körmükre néző adóhatósággal, rendőrséggel vagy éppen Vám- és Pénzügyőrséggel. De nem is szabad mindaddig, amíg nem teljesülnek a mártírok üzenetei, amit örökül hagytak ránk, ránk utódokra. Ma, amikor a hősök előtt fejet hajtunk, amikor szívünket-lelkünket feljűk fordítjuk, erre is emlékezzünk!

Sütő Andrással együtt büszkén valljuk: „Ma azért kell a múltba néznünk, mert annak alapos ismerete nélkül biztos jövőben nem reménykedhetünk.” Ezen a mai ünnepen a hétköznapi rohanásában egy percre megállva, elcsendesedve, beszéljünk el a jelenről, beszéljünk lehetőségeinkről, s e közben felidézve a múltat, emlékeket idézve gazdagodjunk, s azokat, saját boldogulásunkra használtsuk.

Tisztelt Ünneplő Közönség!

Visszatekintve történelmünkben, azt láthatjuk, hogy Európa érdeklődését leginkább csak egy-egy levert forradalmunk, az azokat követő megtorlás váltotta ki, Valójában ilyenkor szereztek tudomást létükről, lelkesen és együttérzéssel ünnepeletek, viszont a jóakaratton, a lelkes szavakon, időnként a menekültek befogadásán kívül nem sokat tettek értünk.

Sajnos így volt ez az 56-os csodálatos forradalmunk idején is!

Pedig 1956. október 23-a és az azt követő tizenhárom nap többet érdemelt! Hiszen a rabigát lerázva e tizenkét napra a nemzet újra magára talált, s olyan egységet formált, amelyre sem azelőtt, sem azóta példa még nem volt.

Október 29-én, a fejleccen Kossuth-cimerrel megjelent „Szabad nép” „Hajnalodik” címet viselő vezércikke arról írt, hogy „Az 5 napig dúló véres, tragikus, de egyben felemelő küzdelmet nem holmi aknamunka váltotta ki, hanem sajnos önnön hibáink, bűneink.”

A hibák és bűnök közül is elsősorban az, hogy „nem övtük meg, nem védjük meg azt a szent tüzet, amit őseink ránk hagytak örizni: a nemzet függetlenségét!”

November 1-jén, a Kossuth rádióban közvetített beszédében még Kádár is elismerte hogy:

„Népünk dicsőséges felkelése lerázta az ország nyakáról a Rákosi-uralmat, kivívta a szabadságot és az ország függetlenségét” - miközben Kádár már a megszállókhoz tartott, hogy elkövesse a lehető legszörnyűbb nemzetárulást. A forradalom szele által az élre sodort Nagy Imre november 1-je estéjén elhangzó, a semlegességet kinyilvánító történelmi jelentőségű rádiószózata tudatta a magyar néppel; „...a hősi küzdelem tette lehetővé, hogy népünk államközi kapcsolataiban érvényesítse alapvető nemzeti érdekét a semlegességet”.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Történelmi tragédiánk, hogy forradalmunk elbukott, a s azt egyre véresebb megtorlások követték. A kivégzettek száma megközelítette az 500-at, a büntető-ügyek pedig meghaladták a 22 ezret. Az akkori rendszer még gyermekeket is halálraítélte, akiken az ítéletet a 18-ik születésnapjukon végre is hajtották. A véres megtorlás kíméletlenül szedte áldozatait, akiknek még a temetés tisztességét sem adták meg, sőt barbár módon jeltelen sírokba hantolták őket. **A nemzet pedig lehajtott fejjel állt, és hagyta, hogy teljesen átmoassák a tudatát!**

Sorozatosan jelentek meg a forradalmat meghamisító, a nemzeti felkelést grófok, bárók és egyéb hordalékok ellenforradalmává silányító buzgó és díjazott írárok, bűnössé váltak az áldozatok, a Dienes Izrák, a Vaszkó Mihályok, a Balogh Elekek, ugyanakkor hőssékké formálták a sortüzet vezényelőket, a vérébírókat, ártatlanokká a bűnösöket és soha nem látott boszorkányüldözés poklává tették az országot.

A zsarnokság pedig „dolgozott!” Ahogy Illyés Gyula 1956. november 2-án megjelent versében olyan kifejezően megírta:

„mert ahol zsarnokság van,
minden hiába
a dal is, az ilyen hü,
akármilyen mü,

mert ott áll,
eleve sírodnál,
ő mondja meg, ki voltál,
porod is neki szolgál.”

A zsarnokság, pedig tényleg ott állt az eleven síroknál, megfellebbezhetetlenül, megmondva, hogy ki mit ér, kiből mi lehet, milyen életút juthat osztályrészül. De a mártírok pora nem szolgált neki, mert a megtorlás hamuja

alatt, ha halványan is, de végig pislákol a parázs.

Most béke van, sokaknak dolgos hétköznapi napok, másoknak szürke ünnepek. A hétköznapi rohanásában kopik az ember, s az indatak újra és újra felhevülnek. Hiányzik napjainkból '56 októberének lelkiülete. Ma sokszor érezzük úgy, hogy elvesztettük az összefogás-képességét, és sajnos gyakran nem látjuk meg a másik felénk nyújtott kezét sem. Sokan állítják, hogy világsők vagyunk a hamis prófétákban, és utolsók a tükörbenezésben.

Ma, amikor a hősökre emlékezve koszorúzunk, vessünk számot életünkkel, eredményeinkkel, elmulasztott lehetőségeinkkel, hibáinkkal és erényeinkkel is. Ne feledjük, voltak és jöhetnek még olyan éjszakák, amelyek kicserélik az ember arcát, a nevét, de még a halálát is, de vannak dolgok, melyek nem változhatnak: **a becsület, a tisztesség és a haza!**

Amikor felemeljük a szívünket és a hősökre emlékezve meggyújtjuk a mécsesek gyertyáit, az imbolygó kis lángok fényénél jelenünket és a jövőnkét is meghatározó lélekkel legyünk képesek '56 októberének erre az üzenetere emlékezni! Ma, amikor egyre inkább mindent a pénz, az anyagiasság határoz meg, amikor lassan minden áruvá válik, ne feledjük, **a példa, a követendő példa egészen más volt. Akkor '56-ban adni, adni kellett, szívből fakadóan, önként adni mindent, ha kellett, az életet is.** Akkor anyagi javak nem kényeztették 56 kis rongyosait, és mégsem fosztották ki a betört kirakatokat, s nem rabolták ki az elesett gyámoltalanokat. Akkor kristálytisztán látták, hogy nem adhatják oda ingyen azt, amit addig harccal és vérrrel védünk meg: **földünket, függetlenségünket, nemzeti értékeinket.**

A példa kötelez! Ne engedjük hogy a közömbösség, a türelmetlenség tönkretégye e lángoló eszméket, mert országot és jövőt, új évezredet csakis az erők összefogásával, egymásra figyélssel, a közösség, a közjó odaadó szolgálatával, a tettvágy kiteljesítésével, az egymásnak-ugrás elkerülésével lehet csak építeni. Hát ezért fontos, hogy ellent tudjunk állni a tudatos értékrombolásnak, az önbizalmunkat, önbecsülésünket és hitünket elvenni akaró pszichológiai hadviselésnek. Hiszen miránk vár, hogy megmutassuk országnak-világnak, hogy a mi hazánk, soha többé nem lehet a legyőzöttek, a megfélemlítettek, az elnyomottak a koldusok, de különösen nem a hajlékonygerincűek országa!

A sikerhez meg kell vívunk a magunk harcát, a magunk ötvenhatját, ahogy a költő írja: **„Tovább kell - tehát nekünk - élőknek álmodnunk,**

Hinni, mert készül valami.
Nem járja már itt sok magyarnak
mindég a könnyét ontani.
Hős szó kell nekünk,
nem :üzugság! -
azi izenik a temető!
Parancsot virágoznak nekünk
a porladozó felkelők”

Hát értsük meg és teljesítsük ezt a lelki-parancsot valamennyien!

Latorcai János

Ízes ízek

november

Suhantott leves

Hozzávalók: 15 dkg apróra vágott krumpli, 1,5 liter víz, 10 dkg apróra vágott szalonna vagy 1 evőkanál zsír, fél kávéskanál pirospaprika, 1 vörshagyma egészben, héjastul, 1 gerezd fokhagyma, 1 csöves paprika, 1 kis paradicsom, só ízlés szerint, 10 szem bors, 10 dkg tarhonya.

Megfőzzük a zöldségeket és a levestésztát. A megforrósított zsírba beleszórjuk a töröttpaprikát és a forrásba hozott levesre "rásuhintjuk", ráöntjük. Arra kell ügyelni, hogy a paprika meg ne égjen a zsírban.

Seidl Ambrus

VIRTUÁLIS VÁMKEZELÉS HELYBEN!

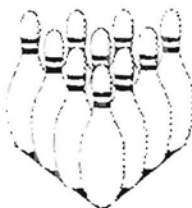
ELEKTRONIKUS VÁMKEZELÉS
AZ ÁRU UTAZTATÁSA NÉLKÜL
(EXPORT - IMPORT)

ELEKTRONIKUS VÁMKEZELÉS, INTRASTAT ÜGYINTÉZÉS,
KOMLETT VÁM - ÉS TERMÉKPÁLYA ENGEDÉLYEZÉSEK.
MINDEZ KEDVEZŐ FELTÉTELEKKEL!

További információ: 06-20-9815-771

BOWLING TREFF ÉTTEREM SÖRÖZŐ

Fő út 81/1. a volt ENCI udvarában

Magas szintű szolgáltatással, kellemes környezetben várja vendégeit.

Bankettek, bálók, vacsorák, lakodalmak, díszebéddel összekötött értekezletek, konferenciák, találkozók rendezése mérsékelt árakon lehetséges 160 fő befogadásáig. Az étterem speciális kivánság szerinti menü elkészítését is vállalja.

Délután öt órától a bowling pálya bérelhető óránként 1.800-forintért.

Telefon: (66) 282-048, (20) 9520-243

Növényvédelmi szakmérnök szaktanácsadási munkákat vállal. Gyomaendrőd határában lévő földelken, a szükséges munkák szakszerű elvégzése mellett a vegyszerek beszerzését és szállítását is vállalom:

PÉTRÓCZKI HUNYAD ÁRON
növényvédő szakmérnök Gyomaendrőd Téglagyári Dűlő 511.

Telefon: 06-70-385-8918

METÁL STOP VAS-MŰSZAKI BOLT

*Kerékpár forgalmazó márkabolt és szerviz
Gázkészülékek, kazánok, radiátorok,
csövek, szerelvények*

*Hűtőszekrények, fagyasztóládák, mosógépek,
háztartási kisgépek*

Szórakoztató elektronika

Szegek, csavarok, zárok, lakatok

Fürdőkáádak, mosdók, csaptelepek, mosogatók

Villanyszerelési anyagok

GYOMAENDRŐD, Bajcsy-Zsilinszky u. 44. Tel.: 386-909

☒ 5500 Gyomaendrőd,
Ipartelep út 3.
☎ T/F: 66/386-614, 386-226

Tevékenységeinket piacképes áron kínáljuk

- ☛ Magas és mélyépítési munkák generál kivitelezése – tervezése
- ☛ Transzportbeton és betonacél értékesítés, előregyártás, szerelés
- ☛ Egyedi asztalos és lakatos termékek gyártása (nyílászárók, Interspan bútorok)
- ☛ Építőipari anyagkereskedés (Interspan bútorlap...)
- ☛ Építőipari gépek, segédeszközök bérbeadása (toronydaru, acélzsalu, keretes állvány, útpanel...)

Mezőgazdasági, Műszaki és Szolgáltató Betéti Társaság, Hunya, (Rákóczi u. 55-57.) mezőgazdasági üzemek, kistermelők részére komplett mezőgazdasági szolgáltatást vállal.

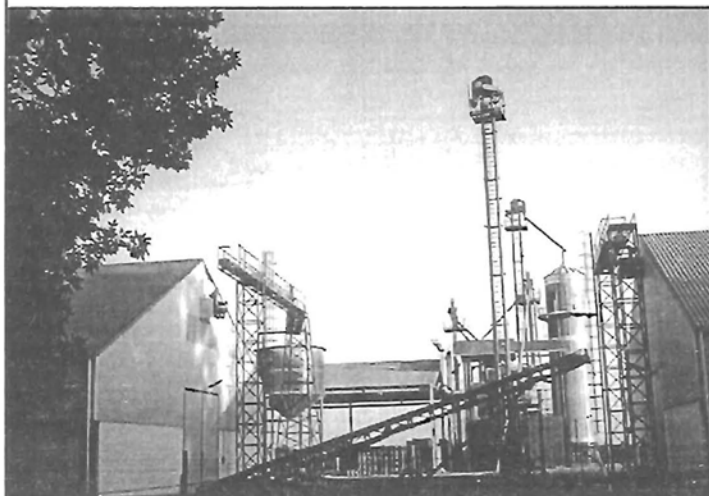
Biztosítja a termeléshez szükséges műtrágyát, vető-

magot és vegyszert.

Vállalja a megtermelt növény tisztítását, szárítását, tárolását, értékesítését.

Érdeklődni lehet: 66/389-689 Tel/Fax, továbbá 66/532-610 sz és 66/532-611. sz. telefonokon.

E-mail: <boti.bt@bekesnet.hu>, <boti.bt@mailbox.hu>

AKIK AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁGBA KÖLTÖZTEK

*„Nem múltak el ők, kik szívünkben élnek:
Hiába szállnak árnyak, álmok, évek.
Ők itt maradnak bennünk csendesen még,
Hiszen hazánk nekünk a végteleenség.”*

(Juhász Gyula)

Híradásunkban csak azokról emlékezünk meg, akiknek közléséhez a hozzátartozók hozzájárultak!

DÁVID ELEK, aki Hunya, Kossuth u. 15. szám alatt élt, 2004. október 27-én, 94 éves korában az Örök Hazába tért. Gyászolja: felesége és a rokonok.

DINYA IMRE, volt endrődi, Sugár úti lakos, október 15-én, 56 éves korában rövid szenvedés után befejezte földi pályáját. Gyászolja: leánya, fia, testvérei, rokonai, barátai és a jó szomszédok.

HORNOK EDE volt hunyai lakos, október 26-án, 42 éves korában váratlanul elhunyt. Gyászolja: szülei, felesége, gyermekei és a rokonok.

IPACS RUDOLFNÉ HORNOK MÁRIA, aki Gyomaendrődön, a Baross u. 7-ben lakott, 2004. október 23-án, 75 évesen hosszú szenvedés után az Égi Hazába költözött. Gyászolja: családja

KISZELY ISTVÁNNÉ Gácsi Ilona, endrődi lakos október 18-án 77 éves korában, rövid szenvedés után visszaadta lelkét teremtő Urának. Gyászolja: leánya, fia, menyé, unokái.

LÖVEI GYÖRGY, aki az Öregszőlőben élt, október 16-án 79 éves korában hosszú betegség után megtért teremtőjéhez. Gyászolja: felesége, fiai, és családja.

TÍMÁR IMRE volt ÁFÉSZ kereskedő, aki Gyomaendrődön, a Selyem u. 7. sz. alatt élt, 2004. október 22-én 92 éves korában csendben Égi Urához megtért.

Gyászolja: felesége Mariska néni, két leánya Mária és Magdolna, férjükkal, négy unokája 7 dédunokája, rokonai, szomszédok, ismerősök, munkatársak.

UHRIN IMRE, aki Hunyán, a Kossuth út 30. szám alatt lakott, 91 éves korában visszaadta lelkét szerető Istenének. Gyászolja: felesége és a rokonság

VASZKÓ ERZSÉBET, október 8-án, 81 éves korában súlyos betegség után az Örökévalóság honába költözött. Gyászolja: testvére, és annak családja.

Az endrődi Katolikus Központi Temetőben kriptasírhelyeket lehet vásárolni.

További információ a plébánián hivatalos időben személyesen, vagy a 66/283-940-es telefonszámon.

Békesség haló poraikon,
fogadja be őket az Úr
az Ő országába.
Az Örök Világosság
ragyogjon felettük!

Az endrődi katolikus temetők takarítását, karbantartását támogathatjuk adományok felajánlásával:

Készpénzbefizetés az endrődi plébánián hivatali időben (munkanapokon 8-12), vagy az Endrődi Szent Imre Egyházközségért Közhasznú Alapítvány számlájára befizetéssel vagy átutalással. Számlaszámunk: 53200015-10003231 Endrőd és Vidéke Takarékszövetkezet.

Az endrődi templomban, a katolikus szertartás szerint eltemetett halottokról 40 évre visszamenőleg, név szerint megemlékezünk halálozási évfordulójuk napján.

Szép és üdvös lenne, ha a gyászoló család, egy éven belül havonta, egy éven túl évente szentmisét ajánlana fel elhunyt szeretteikért.

Fényképalbum

Máriás lányok az 1920-as évekből, balról jobbra:
Tímár Mária (Knap Endréné), Csúvár Gizella (Dinya Illésné), Timár Emerencia (Tímár Andrásné), Szurovecz Mária (Gellai Józsefné)

Ovisok 1936.

GAZDAKALENDÁRIUM

SZENT ANDRÁS HAVA
Információ gazdálkodóknak

A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv támogatásai

A legutóbbi lapszámból megismerhették az olvasók az NVT fő célkitűzéseit és az annak alapján kitűzött támogatási célokat. Az elmúlt hetekben sorra jelentek meg a támogatási rendeletek, melyek alapján a gazdálkodók pályázhatnak a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalhoz. A rendeletek ismeretében ki-ki eldöntheti, hogy mely célkitűzésnek tud eleget tenni és nyerheti el a rendeletben kiírt összeget.

Agrár-környezetgazdálkodás

A támogatás célja, hogy a termőhelyi adottságoknak megfelelően a környezet állapotának javítása mellett hatékony gazdálkodást folytasson a termelő. A támogatás feltétele, hogy a gazdálkodó legalább 5 évre, legfeljebb 10 évre vállalja a környezettudatos gazdálkodást az általa kiválasztott célprogramban.

A rendelet alapján az alábbi célprogramokhoz igényelhető támogatás:

- Szántóföldi agrár-környezetgazdálkodás
- Gyepgazdálkodási agrár-környezetgazdálkodás
- Ültetvények agrár-környezetgazdálkodása
- Vizes élőhelyek agrár-környezetgazdálkodása
- Kiegészítő agrár-környezetgazdálkodás
- Extenzív állattartáshoz kapcsolódó agrár-környezetgazdálkodás

A támogatás nem zárja ki, hogy a termelő egyidejűleg az egységes területalapú és a hozzá kapcsolódó nemzeti kiegészítő támogatásokat is megkapja.

A támogatási kérelmet az MVH-hoz 2004. október 15. és november 26. között lehet benyújtani. 2005-től a benyújtás határideje: március 1.-március 31. A támogatás mértéke célprogramonként változó.

Kedvezőtlen adottságú területek

Ennél a támogatásnál a cél, hogy az ott élő gazdálkodók a Helyes Gazdálkodási Gyakorlatnak megfelelően gazdálkodjanak a mezőgazdasági tevékenységek fenntartása céljából. Támogatást igényelhetnek a kedvezőtlen adottságú települések gazdálkodói. Békés megye kedvezőtlen adottságú települései: Bucsa, Dévaványa, Ecsegfalva, Sarkadkeresztúr, Szeghalom. Ezen települések kijelölt blokkjaira igényelhető támogatás kb. 20.400Ft/ha mértékben. Azon településeken, melyek részben kedvezőtlenek, ide tartozik Gyomaendrőd is szintén a kijelölt fizikai blokkokra, jár támogatás hektáronként 2.600 Ft. A kérelmeket 2004. október 15 - november 26. között lehet benyújtani.

Környezetvédelmi állatjóléti és -higiéniai előírásokhoz való megfelelés

A támogatás célja, hogy beruházási és jövedelempótló támogatás formájában elősegítse, hogy a gazdálkodó megfeleljen az uniós előírásoknak. A támogatás igényelhető az alábbi jogcímenek:

- Környezetvédelmi célú beruházás
- Állatjóléti és -higiéniai célú beruházás
- Állatjóléti és -higiéniai célú jövedelempótló támogatás

A környezetvédelmi célú beruházás a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelmét szolgálja és azokat a telepü-

léseket, melyeknél ez fokozottan fontos külön jogszabály határozza meg. Megyénkben ezek a déli részen találhatók, ahol az ivóvízbázis rejlik.

Mezőgazdasági területek erdősítése

A támogatás célja, hogy hazánkban nőjön az erdőállomány, ezáltal változzon a mezőgazdaság szerkezete és az erdők közérdekű védelmi funkciója is előtérbe, kerüljön.

Támogatás nyújtható:

- Az erdőtelepítésre
- Az erdő ápolására
- Az erdőtelepítési jövedelempótló támogatásra

Fontos tudni, hogy a minimálisan támogatható terület 1 ha, mely szövődő erdősávok formájában is telepíthető.

Szerkezetátalakítás alatt álló félig önálló gazdaságok

A támogatási cél ebben az esetben az, hogy azokat a gazdaságokat, melyek családi szükségletre termelnek, és a fölösleget értékesítik egy átmeneti támogatással igazi árutermelővé tegye.

Az igénybevétel feltételei:

- Mezőgazdasági tevékenységből származó kb. 600.000-1.500.000Ft árbevétel
  - Legalább középfokú szakirányú végzettség vagy 3 éves szakmai gyakorlat
  - Öt éves üzleti terv
  - Vállalja, hogy az ötödik év után az induló árbevételt 50%-al növeli
  - Folyamatosan adatot szolgáltat
- Előnyt élveznek a bírálókat során a kedvezőtlen adottságú területen termelő fiatal gazdálkodók.

A támogatás mértéke: 1000Euró/év (250.000Ft/év)

Termelői csoportok létrehozása

A piacon csak jó minőségű, versenyképes termékekkel lehet megjelenni. A termékek piacra jutását szeretnék a jogalkotók ezzel a támogatási formával elősegíteni.

A támogatás feltételei:

- Profiltípusa termelői csoport I: gabona, olajnövény, sertés, nyúl stb.
  - 2004. május 1. és 2006. december 31. között állami elismerés
- A támogatást kérelem alapján lehet igénybe venni és mértéke a csoport árbevételének százalékában van meghatározva.
- Az alaprendeletben lévő korai nyugdíjazásra és a technikai segítségnyújtásra vonatkozó rendeletek eddig még nem jelentek meg. Jelen írás tájékoztató jelleggel rövid betekintést kívánt nyújtani az NVT támogatásaihoz.

Bővebb információk céljából keressék a falugazdászokat!

Várfi András

AGRO ÁRUHÁZ

Gyomaendrőd, Fő út 15.
Telefon: 06-20-9527-032 és
06-66-386-274.

Kedves vásárlóim!

novemberi ajánlataim:

- Virághagymák, rózsatövek
- Virágcserépek, virágföldek
- Kegeleti mécsesek, gyertyák
- Eső ruhák, gumicsizmák
- Főliák, takaróponyvák
- Üstök, üstházak, műanyagahordók
- Savanyító edények
- Hidroforok, szivattyúk
- Láncfűrészek, komposzttartók
- Zárak, lakatok, szegek, csavarok
- Kézi szerszámok, védőkesztyűk,
- Kerítésdrótok, létrák
- Olaj radiátorok, hősugárgázók,
- Disznó pörkölők

FARKAS MÁTÉ

VÁROSUNK, Gyomaendrőd * Megjelenik havonta * Kiadja az Endrődiek Baráti Köre Egyesület * Főszerkesztő: Császárné Gyuricza Éva
Szerkesztőség címe: 5502 Gyomaendrőd, Damjanich u. 15. Tel., Fax: (66) 386-323, (06-30)2973-571 csaszar@bekesnet.hu *

Szerkesztők: Cs. Szabó István, Iványi László, Márton Gábor, Polányi Éva,

Sóczy Géza, Szonda István, Várfi András, Várfi Péter * Felelős kiadó: Vaszkó András *

MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTERIUM: Nytsz.: B/PHF/1495/BÉ/1995. * HU ISSN 1586-3689 * készült: (70) 566-39-88

Interneten: <http://www.szentgellert.hu> * E-mail: ivanyi@mail.szikszi.hu vagy ivanyi@theol.u-szeged.hu